Primus liber Eſdre incipit.

ERit ſacerdos ſup ſolio ſuo Zacharie. vj.
Scd'm ꝙ in libris ꝓcedentib' dictum eſt.
deus ſb rõne abſoluta ſubiectū eſt in tota
ſacra ſcriptura. ſub rõnibus aūt ꝯtractis
ſubiectum eſt in partialibus libris: ſicut
corpus mobile abſolute ſumptum ſubiectum eſt in to
ta phia naturali: corpus vo mobile animatum ſubie-
ctum eſt in libro de anima ⁊ in alijs libris ſequentibus
ad ipſum. ⁊ eodem modo deus ſub rõne gubernantis
ꝓplm iſrahel: ſubiectum eſt in libro Judicum ⁊ alijs li
bris hyſtorialibus ſequentibus: vario tñ modo ſm va
riatõz hui' regiminis. deus eñ hunc ꝓplm poſt ingreſ-
ſum terre ꝓmiſſionis triplici mõ gubernauit. Primo
ꝑ iudices. ⁊ ſic de eo agit in libro Judicū. Scdo ꝑ re-
ges: ⁊ ſic tractat de eo in libris Regū ⁊ Paralyp. Ter
cio ꝑ ſacerdotes. ſ. a reditu captiuitatis babylonice vſ
ꝗ ad xpm. Expeditis aūt duobus primis modis. ter
cium ꝑ manibus habem'. qꝛ liber Eſdre incipit a redi
tu captiuitatis babylonice a quo incepit regimē ſacer
dotum tñ ſub deo principali rectore: de quo regimine
dicit verbum ꝑaſſumptū. Erit ſacerdos ⁊c. In quo
ꝗdem verbo primo tangit regentium habilitas: cum
dicit ſacerdos. i. ſacerdotes: eo mõ loquēdi quo dicit
Exo. viij. Venit muſca grauiſſima. i. multitudo muſcaꝝ.
Ad cuius intellectum ſciendū: ꝙ ſm phm primo pol.
illi qui ſunt vigentes intellectu ſcientia ⁊ prudentia.
illi ſunt apti ad regendum: quia ſciunt ſe ⁊ alios diri-
gere in finem bonum. Talis autem debet eſſe cõditio
ſacerdotum ꝓut dicit Malach. ij. Labia ſacerdotis
cuſtodiunt ſcientiam ⁊ legem requirent de ore eius. qꝛ
angelus domini exercituum eſt. ſicut eñ angelica na-
tura ſupior eſt humana ⁊ ideo homines ꝑ angelos re-
gunt: ſic ſacerdotes q̇ ſunt ꝗſi mediatores int' deum ⁊
ꝓplm: ex hoc eñ hñt aptitudinem ad regendū. Scdo
in vbo ꝓpoſito tangit hui' regiminis auctoritas. cum
di. Sup ſolio ſuo. ſedere eñ ſup ſolium ꝓprium eſt ha
bentis auctoritatem diſcernendi. iudicandi. ac etiam
corrigendi. Hanc aūt auctoritatem habuerūt ſacerdo
tes a reditu captiuitatis babylonice ⁊ citra vt dictuꝫ
eſt de qua põt dici qd' ſcribit Eſa. xvj. Preparabit in
miſcdia ſolium. ⁊ ſedebitis ſup illud in veritate. redi-
tus autem de captiuitate babylonica factus fuit ex di
uina miſcdia ⁊ fuit preparatio ad hoc ꝙ ꝓplus per ſacer
dotes gubernaret. vtꝫ ꝑ ꝓdicta. ⁊ ſic huius regiminis
ſolium fuit in miſcdia preparatum: ⁊ bene ſubdit. Et ſe
debit ſup illud in veritate. quia a reditu captiuitatis
babylonice quo tempe ꝓfuerūt ſacerdotes: non legit
ꝓplus iſrael ita declinaſſe a veritate fidei ſicut ante. qꝛ
tempibus iudicum ⁊ regum multotiens maior pars
populi: immo quaſi totus ꝓplus declinabat ad ydola-
triam. ꝓpter quam inducta fuit captiuitas babyloni-
ca: vt patuit ꝑ ꝓdicta. ſꝫ a reditu captiuitatis babylo-
nice pauci legunt a veritate latrie declinaſſe: vtpote
tēpe machabeoꝝ aliqui ex ambitione. ⁊ aliqui ex an-
tiochi nobilis ꝑſecutione. ⁊ multi econtrario ꝓ verita
te fidei legunt mortem acerbiſſimam toleraſſe ad glo
riaꝫ dei: q eſt benedict' in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Capitulum primum.

IN anno primo Cyri ⁊c. Liber iſte a
quo incipit regimen ſacerdotum vt
dictum eſt: cuꝫ ſibi annexis poteſt ſic
diuidi. quia primo tangit huius rēgi
minis ꝓceſſus. ſecundo incidens ca
ſus qui duplex eſt. in vno habetur ex-
emplum conſtantie contra Aman.
in altero exemplum patientie in li-
bris Heſter ⁊ Job. Libros autē To
bie ⁊ Judith ⁊ Machabeoꝝ licet ſint hyſtoriales ta-
men intendo eos ad preſens ꝑtranſire: quia non ſunt
de canone apud iudeos. nec apud chriſtianos. immo
de ipſis dicit Hiero. in prologo galeato qui eſt ꝓlo-
gus ſup libros Regum ꝙ auctoritas eoꝝ non eſt efficax
ad ꝓbandum aliq̇d qd' in ꝯtentõez vel dubiū venit: ⁊ iō
expoſitioni eoꝝ non intendo inſiſtere: donec cum dei ad
iutorio ⁊ vita comite ſup omnes libros canonicos ſcri-
pſerim: ſi aūt dominus vitam mihi ꝯceſſerit: ſup iſtos li-
bros ⁊ alios qui ꝯmuniter ponunt in biblijs ꝗuis non
ſint de canone ſcribere: potero dño ꝯcedente. Liber autē
iſte diuidit in tres ptes. qꝛ primo agit de reductione ꝓplī
ſub ieſu filio ioſedech. ſecūdo de inſtructione reducti ꝑ
eſdram legis doctorem. vij. capi. tercio de reedificatione
muri per neemiam ducem. ibi. Verba neemie. ⁊ iſti tres
fuerunt ſacerdotes vt ex ſeq̄ntib' apparebit. De ſcdo au
tem libro eſdre. nõ intēdo ad pñs me intromittere rõne
dicta. ſ. qꝛ nõ eſt de canone. Circa primū primo deſcribit
reditus ꝓpli: ſcdo fundatio templi. cap. iij. Circa primum
ꝑmo deſcribit licentia data. ſcdo numerat turba licentia
ta. ca. ij. Circa primū ꝑmittit ꝯfeſſio maieſtatis. ſcdo ſb-
dit ꝯceſſio libertat'. ibi. Quis ex vob. tcio ꝯpletio volū-
tatis. ibi. Et ſurrexert. quarto collatio pietatis. ibi. Rex
ꝗꝫ cyrus. Circa primū primo ponunt quedam ꝑambu-
la. ſcdo conceſſio ipſa. ibi. Hec dicit cyrus. Primū pre-
ambulum eſt. qꝛ notatur tempus: cum di. In anno pri-
mo cyri ⁊c. Ad maiorem aūt intellectum eoꝝ que dicun
tur in hoc libro ⁊ alijs de iſto cyro: ⁊ maxime cuiuſdā di-
cti a me ſup Lucaꝫ ca. ij. ponenda eſt hic origo ⁊ ꝓmotio
hui' cyri: ſm eñ ꝙ habet in ſcholaſtica hyſto. Aſtrages
rex medoꝝ ⁊ ꝑſarum vidit in ſomnis de ventre filie ſue
egredi vitem totam aſiam occupantem: ⁊ cum ſignifica
tum huius quereret a ꝯiectoribus: rñderunt ꝙ ſignifica
bat pueꝝ ex ea naſciturum: in tota aſia regnaturꝝ. ⁊ ipm
de regno expulſuꝝ: quod timens darium ꝯſobrinum ſu-
um adoptauit in filium: qꝛ filium non habebat: ſꝫ filiam
vnam quam dedit cuidam militi ſimplici. ne puer natus
de ea: magnoꝝ amicoꝝ potentia vallaretur: ⁊ cum hoc
ad maiorem ſecuritatem cum dicta filia eſſet grauida: fe-
cit tempus partus ipſius explorari. ⁊ puerum natum ad
ſe apportari. quem dedit cuidam de ſuis principibus occi
dendum: ſꝫ ille timens ne regnum ad matrem pueri deue
niret: non fecit: ſꝫ pueꝝ in nemore expoſuit. ad quem ex
diuina ꝓuidentia que ſolet adeſſe qñ deficit humana: ve-
nit quedam canicula lactans pueꝝ ipſum a feris ⁊ auib'
defendendo: quem paſtor regis inuenit ⁊ vxori ſue tradi
dit nutriendum: qui cum creuiſſet: ab alijs pueris factus
eſt rex eoꝝ. ⁊ rebelles ſibi grauiter affligebat: intantum
ꝙ patres pueroꝝ conqueſti ſunt regi ad quem cum ad
duceret conſtanter ⁊ intrepide dixit: hec ſe feciſſe tanꝗ̄
rex eoꝝ. Rex ergo admirans pueri conſtantiam: in eo q̇-
dam ſigna ſui generis agnouit. ⁊ a paſtore veritatem re-
quirens: ipſum eſſe nepotem ſuum inuenit. verūtamen
erga eum placatus fuit: credens ꝙ ſomnium ſuum im-
pletum eſſet in regno pueroꝝ: ⁊ eum alendum tradidit il
li principi cui prius eum tradiderat occidendum. filium
autem eius clam occidi fecit: eo ꝙ fuerat inobediens ori
eius: quod tamen illum principem nõ latuit. Poſtea vo
per tempus magnum rex exercitum tradidit illi princi-
pi ad domandos aduerſarios: ⁊ ipſe immediate receſſit.
Ille autem princeps memor occiſionis filij ſui: ſuaſit ex-
ercitui: vt cyrum regem perſaꝝ eligeret. vocans eum cy-
rum id eſt heredem: qui prius ſpartaticus id eſt catulus
vocabatur: eo ꝙ canicula lactauerat eum. quod factum
audiens aſtrages: collegit exercituꝫ: vt pugnaret contra
cyrum: ⁊ in primo congreſſu preualuit: ſed poſtea a cyro
deuictus fuit. verūtamen cyrus magis ſe exhibuit ei ne-
potem ꝗ̄ victorem: nam regnum hyrcanorum ſibi di-
miſit: ⁊ dario auunculo ſuo regnum medorum. ita ꝙ pt'
eorum mortem totum veniret ad manum ſuaꝫ. Poſtea
vo cyrus ⁊ darius eius auunculus obſederunt babyloni
am: qua capta ⁊ occiſo Balthaſar rege. Darius regna-
uit in babylone duobus annis: quo mortuo: totum ve-
nit ad manum Cyri: ⁊ ſic fuit monarcha. ⁊ in primo an-
no huius monarchie dedit licentiam filijs iſrahel rede-
undi in Judeam: ⁊ edificandi templum: ſm ꝙ dici-
tur hic.

Incipit liber Eſdre primus.

Ca. j.

[a] In anno primo cyri regis perſaꝝ: [b] vt compleret verbū dñi ex ore hieremie. [c] ſuſcitauit dñs ſpm̄ cyri regis perſaꝝ: [d] ꝛ tranſduxit vocem in omni regno ſuo. etiam per ſcripturam dicēs. [e] Hec dicit cyrus rex perſarū. [f] Omnia regna terre dedit mihi dñs deus celi: [g] ꝛ ipſe pcepit mihi vt edificarem ei domum in hieruſalem que eſt in iudea. [h] Quis eſt in vobis de vniuerſo populo eius. Sit dominus illius cum eo. [i] Aſcēdat in hieruſalem que eſt in iudea: ꝛ edificet domum dei iſrael. [k] ipſe eſt deus q̄ eſt in hieruſalem. [l] Et omnes reliq̄ in cunctis locis vbicūqꝫ habitant [m] adiuuent eum viri de loco ſuo: argento ꝛ auro et ſubſtantia et pecoribus: [n] excepto quod volun-

a In anno primo cyri regis perſaꝝ. i. anno primo q̄ monarchiaꝫ tranſtulit ad perſas: qꝛ licꝫ regnum medoꝝ eſſet honorabili⁹. tn̄ caput monarchie poſuit in perſide. eo ꝙ ibi primo regnauerat. ꝛ qꝛ perſe ipm̄ ſublimauerāt in regnuꝫ.
b Ut compleretur verbū dñi ex ore hiere. hiere. xxv. ca. Cūqꝫ impleti fuerit. lxx. anni viſitabo ſup regem babylonis ꝛc. ꝛ ſimilit. xxix. Cuꝫ ceperint impleri in babylone. lxx. āni viſitabo vos ꝛ ſuſcitabo ſup vos verbum meū bonum vt reducaꝫ vos ad locū iſtum. Dicūt autēꝫ hebrei ꝙ iſti lxx. anni ſunt accipiendi a tpe deſtructionis templi per nabuchodonoſor ꝛ fuerūt impleti ſexto anno darij: in q̄ cōpletū fuit templū. Sꝫ hoc ē falſuꝫ. qꝛ ſcḋm omēs hyſtoriographos alios fuerūt multoplures anni. Supponūt etiā ꝙ cyrus regnauerit tm̄. xj. annis: q̄ tn̄ regnauit. xxx. ſcḋm hyſtoriographos perſaꝝ. Joſeph⁹ aūt dicit ꝙ iſti. lxx. anni inceperūt a deſtructōe templi pdicta. ꝛ terminati fuerūt anno primi monarchie cyri. Scḋm vero expoſitores latinos iſti lxx. āni cōiter incipiūt a deſtructōe ciuitatis. ꝛ termināt in anno primo cyri. Sꝫ qꝛ computant ſcḋm chronicas. ad quaꝫ computatoꝫ ſeqꝛ mardocheū fuiſſe. cclix. annoꝝ qn̄ fuit exaltat⁹ ab aſſuero rege vt declarabit in principio libri heſter vbi ppꝛie hꝫ locū. iō nō intendo ſeq̄ computatōeꝫ coꝝ. qꝛ nō vꝫ poſſibile mardocheū tandiu vixiſſe: ꝛ dato ꝙ vixiſſet. tn̄ tūc facere nō potuiſſet illa que de eo ſcribunt in libro heſter. qui tn̄ int libros ſacre ſcripture canonicos computat. Ibi eni ſcribit ꝙ regebat regine domum ꝛ regis palatiū ꝛ regni negocia diſponebat. Ra. Sa. dicit ꝙ iſti lxx. anni incipiunt a trāſmigratōe iechonie ꝛ terminant in pmo anno cyri. qꝛ tūc dedit licētiaꝫ pplō redeūdi de captiuitate. d. ꝙ a trāſmigratione vſqꝫ ad deſtructōꝫ ciuitatis fuerūt. xviij. anni. ꝛ inde vſqꝫ ad pmū cyri annū. lij. q̄ ſil iuncti faciūt. lxx. annos. vꝫ. Sꝫ q̄tum ad pmū numeꝝ dicit manifeſte ꝯ textū. iiij. li. reg. vbi dꝛ. xxiiij. ca. ꝙ ſedechias imediate regnauit poſt iechoniaꝫ q̄ alio noie dict⁹ eſt ioachin. ꝛ fuit fili⁹ ioachim. q̄ ſilr alio noie dictus fuit iechonias. vt plen⁹ hꝫ math. j. ꝛ ibidē. ſ. iiij. Reg. xxiiij. dꝛ ꝙ tm̄ regnauit. xj. annis. ꝛ ſic ab ei⁹ numero deficiunt ſeptem anni. ppter qḋ vꝫ mihi ꝙ iſti. lxx. anni incipiunt ab octauo anno ioachim patris iechonie ſiue ioachin. tunc eni captus fuit p nabucho. ꝛ fact⁹ ſibi tributari⁹. ꝛ nobiles de hieruſalem obſides ducti in babylonem: inter q̄s daniel ꝛ ſocij eius fuiſſe dicunt. ppter qḋ ex tūc incepit tranſmigratio babylonis: licet magis cōpleta fuerit tēpe iechonie filij eius. ꝛ adhuc pfecti⁹ in captiuatione ſedechie deſtructa ciuitate. ꝛ terminant in q̄rto anno cyri. qḋ ſic oñdit. qꝛ ioachim regnauit. xj. annis. iiij. Reg. xxiiij. ꝛ iō incipiendo ab eius anno octauo incluſiue hn̄t de regno ei⁹ q̄tuor anni. ꝛ de tpe ſedechie decem integri. naꝫ. xj. anno quarto menſe fuit captus ꝛ excecat⁹ ꝛ ductus in babylonem. iiij. Reg. xxv. ppter qḋ ille ann⁹ computādus eſt int annos deſtructionis ciuitatis. qꝛ maior ps eius fuit ſub deſtructione. alit vnus ann⁹ bis computaret. ſ. in tpe ſedechie ꝛ in tpe deſtructōis. ꝛ inde. lij. vſqꝫ ad cyꝝ: q̄ licet primo anno ſue monarchie dedit licētiaꝫ pplō redeūdi in iudeam: vt hic dꝛ. tn̄ iudei ex longa manſione in terra babylonis vxores accepant ꝛ plem pcreauerant ꝛ ibidem poſſeſſiones acq̄ſierant. ppter qḋ ad diſpoſitōꝫ de reb⁹ ꝛ familijs manſerant in terra babilonis primo anno cyri ꝛ ſecundo. ꝛ tercio venerūt in hieruſalem: vt dicit in ſcholaſtica hyſto. ꝛ anno ſequenti poſuerunt fundamenta templi. j. Eſdre. iij. iſti anni ſimul iuncti ſunt. lxx. qui Dan. ix. dicunt. lxx. anni deſolationis hieruſalem qui tunc ppꝛie fuerūt cōpleti: qꝛ fundato templo fecerunt iudei feſtū magnum ꝛ gaudium. j. Eſdre. iij. ca.

c Suſcitauit dñs ſpm̄ cyri. i. voluntatem.

d Et tranſdu. vocem in omni regno ſuo etiaꝫ p ſcripturaꝫ. qꝛ ea que ſequunt de deitatis ꝯfeſſione ꝛ de redeundi conceſſione fecit publicari verbo ꝛ ſcripto.

e Hec dicit cyrus. Poſitis preābulis: hic ꝯſeqnter ponit ꝯfeſſio deitatis.

f Omnia regna terre dedit mihi dñs. i. multa diuina virtute: quia eius imperium nō ſe extendit ad omnia regna terre: ꝯfitet tn̄ ſe hec obtinuiſſe diuina virtute: hoc aūt ꝯfeſſus fuit: qꝛ ibi fuit notificata Eſa. ꝓphetia. xlv. vbi dꝛ. Hec dicit dñs xp̄o meo cyro: cui⁹ apprehendi dexteram vt ſubijciam ante eū gentes ꝛ dorſum regū vtaꝫ ꝛc. que multo tpe fuit pnūciata an̄ tps cyri.

g Et ipſe pcepit mihi vt edificarem ei domū in hieruſalem. qꝛ in eadem ꝓphetia ſubdit. Ipſe edificabit ciuitatem meaꝫ ꝛ captiuitatem meaꝫ dimittet ꝛc.

h Quis eſt in vobis. Hic ꝯſeqnter ponit conceſſio libertatis. i. a ſeruitute omnibus q̄ voluerunt in hieruſalem redire: ꝛ hoc eſt qḋ dꝛ. Quis eſt in vobis de vniuerſo populo eius. populum eni iſrael reputabat populum dei celi. qꝛ in illo populo fuerat verus cultus ipſi⁹.

i Aſcendat in hieruſalē. q. d. quilibet de pplō illo dꝫ hoc facere: tum ex deſiderio libertatis quam omnes appetūt. etiaꝫ bruta animalia ſcḋm modū ſuum. vnde beſtie ꝛ auicule recluſe q̄ntūcunqꝫ habeant ſplendide ad comedendū: pponūt tn̄ libertatem ſacietati: ſi via pateat euadendi. tn̄ ex volūtate cultus ipſi⁹ deitatis q̄ exercendus eſt in hieruſalem. vnde ſubdit.

k Ipſe eſt deus q̄ eſt in hieruſalē. eſt aūt vbiqꝫ equaliter p eſſentiam. pñtiaꝫ ꝛ potentiaꝫ. ſꝫ p ſpālem cultū fuit in hieruſalem: qꝛ ad hoc elegit ciuitatem illaꝫ. vt hꝫ. iij. Reg. ꝛ. j. Paralip. ꝛ. ij.

l Et omnes reliqui. ſ. de populo illo q̄ nolūt recedere. qꝛ aliqui fuerūt ibi retenti amore vxoꝝ ꝛ filioꝝ ibidem genitoꝝ ꝛ bonoꝝ acquiſitoꝝ.

m Adiuuēt. de bonis ſuis ad edificationē templi p munera ad hoc oblata. ꝛ etiam redeuntes vt poſſint meli⁹ redire ꝛ pſpere agere. Scḋm hebreos variant hic textus ꝛ expoſitio: ꝛ hec eſt lr̄a. Et omnem reliquū. ſ. de iudeis qui non pōt aſcendere in hieruſalem ppt paupertatem. quia nō habet expēſas p via vel debilitatem: quia non poteſt peditare: vellet tamen ire ſi poſſet.

m Adiuuent eum viri de loco ſuo. i. vicini eius. etiā gentiles puidendo de expenſis ꝛ vehiculo: ita pcepit cyrus. n Excepto ꝙ voluntarie offerunt templo dei ꝛc. quia multi gentiles audientes virtutem dei iſrael obtulerunt multa munera ad edificandum templum in hieruſaleꝫ quod fuerat deſtructum: exemplo

regis animati ad hoc. p Et ſurrexerūt. Hic cōſter deſcribit impletio volūtatis ipſi⁹ cyri a deo inſpirati: cū di. Surrexerūt pn.pa. de iu. 7 ben. 7 ſa. 7 leuite. iſte eī̄ tres trib⁹. ſ. iuda 7 beniamin 7 leui fuerūt vltimo capti uate p nabuch. regē babylonis. 7 pmo reducte ſūt de captiuitate. nec tantū peccauerāt q̄ntum alie q̄ ca ptiuate fuerūt p reges aſſyrioꝝ: nec ex his redie rūt de captiuita te niſi aliq̄ reli quie q̄ euaſerāt man⁹ regū aſſy rioꝝ: 7 ꝯiūxerāt ſe trib⁹ tribub⁹ p̄dicti tpe ioſie: vt hz. ij. Paraly. xxxiiij. 7 fuerūt ſi mul captiuate p nabuch. 7 ſil' re dierūt q̄ volue runt redire.

q Vniuerſiq3 q̄ erāt in circui tu adiuuerūt 7c. H dupliciē expo nit: vno mō de iudeis remanē tib⁹ in babylōe. alio mō de gētili bus adiuuātib⁹ impotētes de p̄ cepto cyri vt p̄ dictum eſt.

r Rex q3 cyr⁹. Hic cōſr deſcri bit collatio pie tatis: q2 cyr⁹ fe cit reſtitui vaſa q̄ fuerāt aſpor tata de templo dn̄i: audierat ei q̄ dn̄s fuerat of fenſus ꝯ baltha ſar regem baby lōis: eo q̄ ea ap plicauerat vſib⁹ humanis biben do in eis ipſe 7 ſui milites 7 vxo res. vt hz dan̄. v. ꝓpter qd baltha ſar nocte ſeq̄nti interfect⁹ eſt.

s Per man⁹ mitridat' filij ga zabar. in he. hz. Per manū mi tridatis theſau rarij. erat ei the ſaurari⁹ regis vt dicit ioſeph⁹. 7 idem dz. ij. eſdre. ij. ca.

t Et annumerauit ea. i. ſub certo numero 7 pondere tradidit. v Saſabaſar pncipi iude. Dicūt hebrei q̄ iſte fuit daniel: ſ3 lra ſequens videt ꝯdicere: q2 ſub dit. Vniuerſa tulit ſaſabaſar cum his q̄ aſcendebant de tranſmigratione babylonis in hieruſalem. Daniel autem non legitur rediſſe de babylone in hieruſalem. ſed magis dicitur ſepultus in babylone. remanſit eī̄ ad conſolatōem iudeoꝝ remanētiū: q2 viuit in magna ptāte apud reges. vn̄ 7 tercio anno Cyri facta eſt ſibi decima viſio. vt hz Dan̄. x. 7 anno pmo cyri data fuit licē tia iudeis redeūdi. vt hz. ſ. j. ca. Et io aliter dz q̄ fuit zoro babel. vnde 7. j. hz q̄ fuit pnceps trib⁹ iude: 7 fuit bino mius. Qui tn̄ vult tenere dictū hebreoꝝ pōt dicere. q̄ licz Daniel de babylone nō redierit in hirlm̄ tn̄ de ꝑfectione redeuntiū 7 de por tatione vaſoꝝ di ſpoſuit: 7 iō ſibi p̄ mo tradita fuerūt.

x Cultri. xxix. erāt cultelli magni ad diuidēdū hoſtias.

y Cyphi aurei. xxx. In hebreo hz. Batini aurei. i. ba tinis argēteis reci piebat ſāguis ho ſtiaꝝ: ſ3 in batinis aureis portabatur intra ſctm̄ ſctōꝝ in die expiatōis.

z Omia vaſa au rea 7 argentea q̄n q3 milia. cccc. nūe rus aūt pcium ſin gulaꝝ ſimul iūct⁹: non aſcēdit tantū: q2 illa q̄ erant pcio ſiora fuerūt nume rata p ptes: in nu mero vo illo totali fuerūt incluſa mul ta alia: q̄ nō erant tanti valoris.

tarie offerēt templo dei qd ē in hirlm. p Et ſurrexerūt pn cipes patrꝝ de iuda 7 benia min 7 ſacerdotes 7 leuite 7 ois cuius ſuſcitauit de⁹ ſpm̄ vt aſcēderet ad edificandū templum dn̄i quod erat in hirlm. q Vniuerſiq3 q̄ erāt in circuitu adiuuerunt ma nus eoꝝ in vaſis argenteis 7 aureis: in ſba 7 iumentis: i ſuppellectili: exceptis his q̄ ſponte obtulerant. r Rex q3 cyrus ꝓtulit vaſa templi dn̄i q̄ tulerat nabuchodo noſor de hirlm. 7 poſuerat ea in templo dei ſui. Protu lit aūt ea cyr⁹ rex pſaꝝ s per manū mitridatis filij gaza bar: t 7 annumerauit ea ſaſa baſar principi iude: 7 h eſt numer⁹ eoꝝ. Phiale auree triginta: phiale argentee mille. x Cultri viginti nouē y cyphi aurei trigita: cyphi argentei ſcdi q̄dringēti de cē. vaſa alia mille. z Oia va ſa aurea 7 argētea q̄nq3 mi lia q̄drigēta. Vniuerſa tu lit ſaſabaſar cū hiſ q̄ aſcēde bant de trāſmigratione ba bylonis in hirlm. Ca. ij.

a Hi ſunt aūt ꝓuincie fi lij q̄ aſcēderūt de capti uitate quā tranſtulerat na buchodonoſor rex babylo nis in babylonē: 7 reuerſi ſunt i hirlm 7 iudeā: b vnuſ q̄ſq3 in ciuitatē ſuā c q̄ ve nerūt cū zorobabel 7 ieſua ne emia ſaraia rahelaia mar dochai belſaz meſphar be guai reū baana. Numerus viroꝝ ppli iſrl. d Filij pha res: duo milia centū ſeptua gīta duo. Filij arethi: ſepti genti ſeptuagintaq̄nq3. Fi lij gerſephacia: trecenti ſe ptuagītaq̄nq3. Filij ſapha cia: trecēti ſeptuagita duo. Filij area: ſeptingēti ſeptu agintaq̄nq3. Filij phetmo ab filioꝝ ioſue: octingenti: 7 ioab duo milia octingēti duodecim. Filij helam: mil le ducenti q̄nq̄gintaq̄tuor. Filij zethua: nōgenti q̄dra gintaq̄nq3. Filij zachai: ſe ptingēti ſexaginta. Filij ba ni: ſexcenti q̄dragintaduo. Filij bebai: ſexcēti viginti tres. Filij azgad: mille du centi vigintiduo. Filij ado nicā: ſexcēti ſexagitaſex. Fi lij beguai: duo milia q̄nq̄ gintaſex. Filij adin: q̄drigē ti q̄nq̄gintaquatuor. Filij ather q̄ erant ex ezechia: no nagitaocto. Filij beſai: tre centi vigititres. Filij iora: cētū duodecim. Filij aſem: ducēti vigititres. Filij geb bar: nongētiq̄nq3. Filij be thleem: centū vigintitres. Viri nethupha: quinq̄gi taſex. Viri anathot: centū vigiti octo. Filij azmaueth quadragintaduo. Filij ca riathiarim: cephira 7 be roth: ſeptingēti q̄draginta

Capi. ij.

Hi aūt ſunt ꝓuicie filij. Hic cōſter numerat turba re uocata: 7 pmo po nit eoꝝ ſumma: ſe cundo deſcribit eo rum ſba. ibi. Equi eoꝝ. Circa primū pmo ponit nume rus popularium. ſe cundo ſacerdotū. ibi. Sacerdotes. tercio ꝓſelitoꝝ ſi ue incertoꝝ ibi. Et hi qui aſcenderūt. quarto colligit nu mer⁹ oim. ibi. Om nis multitudo. Cir ca primū dz.

a Hi aūt ſt̄ ꝓui cie filij. i. iudee 7 filij dicūt iudei. lz fuiſſent inde in ca ptiuitatē ducti.

b Vnuſquiſq3 in ciuitatem ſuam. q2 vnuſquiſq3 natura liter diligit locum ſue natiuitatis.

c Qui venerunt cum zorobabel ieſua neemia 7c. noia iſtoꝝ exprimunt. q2 fuerūt pſone notabiles 7 pncipales. alij aūt ꝯphendunt ſub nominib⁹ patrum vel ciuitatum vnde fuerant. cum ſubdit.

d Filij phares 7c. Circa qd ſciendum q̄ aliq̄ noia hic exprimunt de quib⁹ certū eſt q̄ ſunt noia ciuitatū: ſicut dz infra. Filij bethleem. 7 filij cariathiarim. 7 filij hiericho. 7 ſimilia: 7 aliqua de quib⁹ certū eſt q̄ ſunt noia patrum.

vt cum dr̃.j. Cantores filij asaph. ⁊ filij sellū. ⁊ nathinei. ⁊ filij sobai ⁊ ꝯsimilia. multa eñ noĩa hic exprimunt a q̄b⁹ filij dicunt: de q̄bus noĩb⁹ nō hr̃ certitudo vtꝝ sint noĩa patrū vel ciuitatū. q2 nec doctores hebraici nec latini hoc determinauerūt. e Sacerdotes. Hic ꝯñr ponit numer⁹ leuitaꝝ: ⁊ inchoat a sacerdotib⁹ qui erant principales in tribu leui. cū dr̃ Sacerdotes filij idaia i domo iesue noĩa sunt patrum.

f Leuite filij iesue. Isti iuuabāt sacerdotes eis ministrādo in oblatiōibus sacrificioꝝ.

g Cantores filij asaph. isti cātabāt diuinas laudes q̄n offerebant libamina sacrificioꝝ.

h Filij ianitoꝝ q̄ custodiebant portas atrij sacerdotū ad q̄tuor ptes orb

i Nathinei. isti portabant ligna ⁊ aq̄s ad locū diuini cultus.

k Filij huoꝝ salomonis. Hui salomōis dicunt illi q̄ fuert deputati ad custodiā edificiorū templi. ⁊ ad repādū ea q̄ eent repanda. ⁊ isti dicūt filij eoꝝ q2 descēderūt ab ipsis licet p multas generationes.

l Et hi q̄ ascēderūt. hic ꝯñr ponit numer⁹ ꝓselitoꝝ. ⁊ lȝ ꝓseliti ꝓprie loq̄ndo dicant q̄ de gentilitate ꝯuersi sunt ad iudaismū: tñ hic large dicūt ꝓseliti. q̄ nō potuerūt sufficiēt indicare certitudinem sue genealogie ⁊ iō dubiū erat de aliq̄bus eoꝝ. vtꝝ eēnt de filijs isrl'a principio vel nō. nō tñ fuerūt electi de populo israel. q2 fides non negabat etiā gentilibus volētibus ꝯuerti. s̄ de filijs sacerdotum illi q̄ nō poterant inuenire certitudinē genealogie sue: ⁊ q̄ essent de sacerdotali genere fuerūt eiecti de sacerdotio. nō tñ de ꝯmuni statu fidelium. vñ ⁊ in nouo testamēto non omnis q̄ recipit ad fidem. recipiēdus est ad ordinē ꝓmotoꝝ. Ex hoc etiam loco hr̃ argumētum. q̄ nullus ꝑmittendus. est celebrare. nisi fidem faciat de sua ordinatōe.

m Et dixit athersatha. Iste ē neemias vt dicūt hebrei ⁊ hoc idē expsse hr̃. j. Neemie. viij. ca. ⁊ vocat⁹ ē athersatha q̄ ꝭm ꝓprietatē hebraici ꝭmonis interptat relaxatus q2 p sapiētes hebreoꝝ fuit sibi licitū bibere vinū gentiliū eo q̄ erat pincerna regis gētilis. vt hr̃. j. Neemie. j. qḋ tñ de ꝯmuni cursu erat iudeis illicitū: vt dicūt hebrei: ꝓpter

tres. Filij rama ⁊ gabaa: sexcenti viginti vn⁹. Uiri machmas: cētū viginti duo. Uiri bethel ⁊ hai: ducēti viginti tres. Filij nebo: q̄nq̄ginta duo. Filij megbis: cētū q̄nq̄gīta sex. Filij helā alterius: mille ducēti q̄nq̄gīta q̄tuor. Filij arim: trecēti viginti. Filij lod adin ⁊ ono: septigēti viginti q̄nq3. Filij hiericho: trecēti q̄draginta q̄nq3. Filij senaa. tria milia sexcēti triginta. e Sacerdotes. Filij iadaia in domo iosue: nōgēti septuagīta tres. Filij emmer: mille q̄nq̄ginta duo. Filij phessur: mille ducenti q̄draginta septem. Filij arim: mille decem ⁊ septem. f Leuite. Filij iesue ⁊ cedmihel filioꝝ odeuie: septuagīta q̄tuor. g Cātatores. Filij asaph: centū viginti octo. h Filij ianitoꝝ. filij sellum. filij ather. filij telmō. filij accub. filij attita. filij sobai: vniuersi cētum triginta nouem. i Nathinei. Filij sia. filij asupha. filij tebboath. Filij ceros. Filij siaa: Filij phadō. filij lebana. filij azaba. filij accub. filij agab. filij selmai. filij anā. filij gaddel. filij gaer. filij rahaia. filij rasin. filij nechoda. filij gazen. filij azec. filij

phasea. filij Besee. Filij Asenaa. Filij Munim. Filij Nephusim. Filij Bechue. Filij Accupha. Filij Azur. Filij Besluth. Filij Maida. filij arsa. filij bercos. filij sisara. filij thema. filij nasia. filij athupha. filij seruorum salomonis. filij sothei filij sophereth. filij pharuda. filij iala. filij dercon. filij geddel. filij saphata. filij athil. filij phocereth qui erant de asebabaim. filij ami. Omnes nathinei ⁊ filij k seruoꝝ salomonis: trecenti nonagīta duo. l Et hi q̄ ascēderūt de thelmala: thelarsa cherub ⁊ don. ⁊ mer. ⁊ nō potuerūt indicare domū patꝝ suoꝝ ⁊ semē suū: vtꝝ ex isrl' eēnt. filij dalaia. filij thobia. filij nechoda: sexcenti q̄nq̄ginta duo. Et de filijs sacerdotum. filij iobia. filij accos. filij berzellai q̄ accepit de filiabꝰ berzellai galaaditis vxorem: ⁊ vocatus est noīe eoꝝ. Hi q̄sierunt scripturā genealogie sue: ⁊ nō inuenerūt: ⁊ eiecti sunt de sacerdotio. m Et dixit athersata eis n vt ñ comederent de sctō sctoꝝ: o donec surgeret sacerdos doctus atq3 pfect⁹. p Omis multitudo quasi vn⁹ q quadra

qḋ daniel ⁊ socij ei⁹ noluerūt bibere de vino vñ bibebat rex ne ꝯtaminarent. vt hr̃ Dañ. j. n Et nō comederēt de sancto sctōꝝ. i. de cibis sacerdotib⁹ ꝯcessis cuiusmodi erāt panes ꝓpositōis: ⁊ hostie ꝓ pctō ⁊ delicto. ꝭm illud Osee. iiij. Pctā ꝑlī mei comedēt ⁊c.

o Donec surgeret sacerdos doct⁹ atq3 pfect⁹. q̄ sciret inuenire veritatē huius genealogie tunc igtē, put dr̃ cōiter ab expositoribus nr̄is. In hebreo hr̃. Donec surgeret sacerdos ad vrim thumi. qḋ signat ad doctrinā ⁊ pfectōē seu veritatem ⁊ idem hebraicū pōit Exodi. xxviij. Pones aūt in ronali iudicij doctrinā ⁊ veritatē. ⁊ sicut dictū fuit ibidē. ista doctrina ⁊ veritas erat q̄dam fulgor pcedēs ex lapidibus rōnalis q̄ signabat deū placatū. ⁊ sic impleri in effectu q̄ sacerdos petebat vt dicit iosephꝰ li. antiq̄tatū. dicit etiam q̄ ille fulgor cessauit per ducētos annos anteq̄3 scriberet librū illū quē scripsit tpe tyti ⁊ vespasiani: ⁊ ꝭm h̄ cōiter est dcm̄. q̄ post reditū captiuitatis babylōice surrexit sacerdos doctus ⁊ pfectus mō pdicto. s. hñs signū placatōis diuine ⁊ signum acceptatōnis sue petitionis in lapidibus rōnalis. q2 a cōsummatione templi secūdi vsq3 ad destructōē eius p tytum ⁊ vespasianū fluxerunt anni. cccc. xx. ꝭm hebreos. ⁊ multo plures ꝭm latinos. Quo aūt tpe surrexit talis sacerdos post reditū captiuitatis babylonice. nō hr̃ ex scriptura determinate. Ra. sa. dicit: q̄ doctrina ⁊ veritas rōnalis erat nomen dei tetragramaton inclusum sub lapidib⁹ rōnalis. virtute cui⁹ manifestabat veritas de interrogatis ipsi sacerdoti q̄n ꝯsulebat dñm. dicit etiā q̄ talis manifestatio nunq̄3 fuit tpe secundi templi. et sic post reditum captiuitatis babylonice non surrexit sacerdos doctus mō pdicto. ⁊ ꝭm hoc cū dr̃.

o Donec surgeret sacerdos doct⁹ atq3 pfectus. ly donec nō importat tp̄us determinatū. s̄ magis signat idē qḋ nunq̄3: sicut dr̃. Talis nō penituit de pctis suis do-

ginta duo milia trecenti ſeptuaginta: [r] exceptis ſeruis eorū ⁊ ancillis q̄ erāt ſeptē milia trecēti trigintaſeptē. [s] ⁊ in ipſis cātores atq; cātatrices ducēti. [t] Equi eoꝝ ſexcenti trigintaſex: muli eoꝝ ducēti q̄draginta q̄nq;: cameli eoꝝ q̄dringēti trigintaq̄nq;: aſini eoꝝ ſex milia ſeptigenti viginti. Et de principibꝰ patrū [v] cū ingrederet̄ templū dñi q̄d eſt in hirl̄m: ſponte obtulerūt in domum dei ad extruendā eam in loco ſuo. Scd̄m vires ſuas dederūt īpēſas op̄is: auri ſolidos q̄draginta milia ⁊ mille: argēti mnas q̄nq; milia: ⁊ veſtes ſacerdotales centum. Habitauerūt ḡ ſacerdotes ⁊ leuite ⁊ de pplo ⁊ cātores ⁊ ianitores ⁊ nathinnei in vrbibꝰ ſuis: vniuerſuſq; iſrl̄ in ciuitatibꝰ ſuis. Ca.iij.

N[a]Amq; venerat mēſis ſeptimꝰ ⁊ erāt filij iſrl̄ in ciuitatibꝰ ſuis. [b] Cōgregatꝰ eſt ḡ pplus q̄ſi vir vnꝰ in hirl̄m: ⁊ ſurrexit ioſue filius ioſedech ⁊ frēs eius ſacerdotes ⁊ zorobabel filius ſalathiel ⁊ frēs eius: [c] ⁊ edificauerūt altare dei iſrl̄ vt offerrent in eo holocauſtomata: ſic̄ ſcriptū eſt in lege moyſi viri dei. Collocauerūt aūt altare dei ſup baſes ſuas: [d] deterrentibꝰ eos p circuitū pplis terraꝝ: [e] ⁊ obtulerūt ſup illud holocauſtū dño mane ⁊ veſpe. [f] Feceruntq; ſolēnitatē tabernaculorum ſicut ſcriptū eſt ⁊ [g] holocauſtum diebꝰ ſingulis p ordinem ſcd̄m p̄ceptum opꝰ dei in die ſuo: [h] ⁊ poſt hec holocauſtum iuge [i] tam in kalendis q̄ [k] in vniuerſis ſolēnitatibꝰ dñi que erant ꝯſecrate: ⁊ in oībꝰ in q̄bꝰ vltro offerebat̄ munꝰ dño. [l] A primo die mēſis ſeptimi ceperūt offerre holocauſtū dño. [m] Porro templū dei nōdū fundatū erat. [n] Dederūt autem pecunias latomis [o] ⁊ cementarijs: [p] cibum q̄z ⁊ potū: ⁊ oleū ſidonijs tyrijſq; vt deferrēt ligna cedrina d libano [q] ad mare ioppen: iuxta q̄d p̄ceperat cyrꝰ rex pſaꝝ eis. [r] Anno aūt ſecundo aduentus eoꝝ ad templū dei in hirl̄m menſe ſecundo ceperunt zorobabel filiꝰ ſalathiel: ⁊ ioſue filiꝰ ioſedech ⁊ reliqui de fratribus eoꝝ ſacerdotes ⁊ leuite ⁊ omnes q̄ venerant de captiuitate in hirl̄m: [s] ⁊ ꝯſtituerunt leuitas a viginti annis ⁊ ſupra

nec vixit.i.nunq̄.q2 poſt mortē non pōt penitere. ſcd̄m expoſitōz ioſephi p̄dictaz. ly donec importat tpus finitum poſt q̄d ſurrexit ſacerdos doctꝰ. lz nō ſit determinate ſcriptū. p Omnis multitudo. hic ꝯñr colligit̄ totalis numerꝰ multitudinis: cū dī. Oīs multitudo q̄ſi vnꝰ.i. vniꝰ ꝯpoſiti ⁊ volūtatis ad edificatōnē templi.

q Quadraginta duo mil. trecēti ſexaginta. Cōſiderādū eſt aūt hic q̄ ſi ꝯiūgāt̄ numeri p̄tiales ſupra habiti: nō aſcendūt tantū ſ3 deficiūt .x. milia ⁊ plus. ⁊ iō n̄ videt̄ verū q̄d h̄ ꝯcludit̄. Ad q̄d rn̄det ra.ſa.d. q̄ illi q̄ numerati ſūt ſupra p p̄tes fuerūt de tribus tribubꝰ tm̄.i. iude. beniamin ⁊ leui vt ſatis p3 ex p̄dictis. ſ3 cū eis redierūt aliq̄ de alijs tribubꝰ. vt dictū eſt.ſ.j.ca. ⁊ illi ꝯiūcti cum alijs faciūt hūc numeꝝ.

r Exceptis ſeruis eoꝝ ⁊ ancill' q̄ nō nūerāt̄ in p̄dicta ſūma. q2 ſui ⁊ ancille nō ſunt de numero ciuium.

s Et ipſis cātores ⁊ cātatrices.cc. redibant eīm de captiuitate ad terrā ſuā cū leticia mag. ⁊ iō ſtatuerūt aliq̄s cātores ⁊ cantatrices in via.

t Equi eoꝝ. h̄ numerat̄ redeūtiū ſba: ⁊ p3 lr̄a vſq; ibi.

v Cū ingrederet̄ teplū dñi.i. locū vbi fuerat templum dñi. cetera patent in lr̄a. Capi.iij.

IAmq; aduenerat. Hic ꝯñter deſcribit̄ templi reedificatio. cuiꝰ primo deſcribit̄ fundatio. ſecundo opis intermiſſio. ca.iiij. tercio eiuſdem reſumptio. ca.v. q̄rto ꝯſummatio. ca.vj. Circa primū p̄mo altare ſb diuo erigit̄. ſcd̄o templū fundat̄. ibi. Porro templū. tercio fundatōis ſolēnitas celebrat̄. ibi. Fundato igit̄. Circa primū dicit̄. a Iamq; aduenerat mēſis ſeptiꝰ. q̄ apud hebreos vocat̄ tyſari. ⁊ p̄ius correſpōdet ſeptēbri nr̄o. ⁊ p̄ti octobri. ſicut dictū fuit plenꝰ Gen.vij. ⁊ Exo.xij. b Congregatꝰ eſt ḡ pplꝰ q̄ſi vir vnus.i. vniꝰ voluntatis ⁊ ꝯpoſiti ad erectōes altaris ⁊ fundatōis templi. iō ſubdit̄. c Et edificauerūt altare dei.ſ. holocauſtoꝝ q̄d erat ſub diuo. vt3 ex p̄cedētibus Exo.xxvij. ⁊ iij. Reg.viij. ⁊ ij. Parali.iiij.

d Deterrentibus eos p circuitū pplis terraꝝ.i. gentilibus quos rex aſſirioꝝ ſennacherib miſerat ad hitandū ſamariā ⁊ ciuitates p circuitū. q2 timebāt ne filij iſrl̄ ad ꝓſperitatē venientes eos ejicerēt de terra. e Et obtulerūt ſup illud holo. dño mane ⁊ veſpe.i. iuge ſacrificiū in q̄ offerebatur vnus agnꝰ imediate poſt ortū ſolis: ⁊ aliꝰ an occaſum.

f Feceruntq; ſolēnitatē tabernaculoꝝ. q̄ incipiebat .xv. die menſis ſeptimi ⁊ durabat p ſeptem dies.

g Et holoca. diebꝰ ſingulis. ſcd̄m q̄ p̄cipit̄ Nu.xxix.

h Et poſt hec holocauſtū iuge. q̄d nunq̄ intermittebatur p alijs ſacrificijs.

i Tā in kalēdis.i. neomenijs q̄ celebrant̄ in p̄ncipijs menſium.

k Et in vniuerſ. ſolēnitatibꝰ.ſ. paſche. pētecoſtes tubaꝝ. expiationis ⁊ tabernaculoꝝ.

l A p̄mo die mēſis ⁊c. q2 tunc p̄mo fuit erectū altare holocauſtoꝝ. ante cuiꝰ erectōē nō poterāt talia offerre.

m Porro teplū. Hic ꝯñter agit̄ de templi fundatiōe. ⁊ primo q̄tum ad materie p̄paratōz cum dicit̄.

n Dederūt aūt pecunias latomis. q̄ dolabant lapides.

o Et cemetarijs q̄ ꝯponebant lapides in muro cum cemento.

p Cibū q̄z potū ⁊ oleū ſidonijs tyrijſq;. ſicut fecerat ſalomon hirā regi tyri. p lignis hn̄dis ⁊ deducēdis p mare ad edificatiōem prioris templi. vt h̄r .iij. Regū.v.

q Ad mare ioppen. Ioppe eīm eſt portus ſupra mare mediterraneū. ad quē ducebant̄ ligna p mare. ⁊ inde ducebant̄ in hirl̄m p terrā in vehiculis q̄ portus eſt p̄pinquior hirl̄m. Secundo q̄tum ad fundationem: cum dicit̄.

r Anno aūt ſecundo ⁊c. ceperūt zorobabel filius ſalathiel ⁊c. inſiſtere fundationi templi.

s Et ꝯſtituerūt leuitas ⁊c. tpe eīm quo portabat̄ tabernaculum de loco ad locū. in q̄ erat labor magnꝰ. leuite incipiebāt exerceri in opibꝰ a.xxv. annis ⁊ ſupra. ⁊ in triceſimo anno inſtituebant̄ miſtri q̄ erant ad hoc apti. put h̄r Nume.iiij.ca. ⁊ .viij. ſ3 q2 p iſto tpe nō habebant talia portare. accipiebant̄ leuite in minore etate. vic3. a.xx. anno ⁊ ſupra etiam ratione neceſſitatis. q2 pauciores erant q̄ ante.
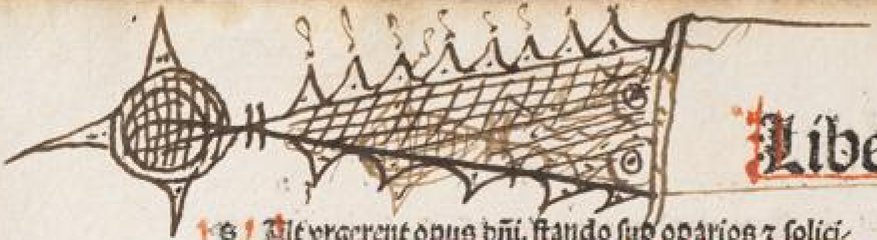
s Ut vrgerent opus dñi. ſtando ſup operarios ⁊ ſolicitando eos ne opus fieret negligenter. t Fundato igit Hic pñr agit de ſolẽnitate rõne fundationis templi: cuz dr. Fundato igit a cementarijs templo ita q mur⁹ erat aliquantulum ſup terram eleuatus.

v Steterũt ſacerdotes i ornatu ſuo .i. in veſtibus ſacerdotalibus.

x Ut laudarent deum p manũ dd regis .i. cantantes canticũ ab ipſo dd factũ ⁊ ad hoc ordinatuz. Plurimi etiam de ſacerdotibus ⁊ leuitis ⁊ pricipes patꝝ ⁊ ſeniores q viderãt templũ prius. ſeqꝛ.

y Flebat vo. magna maiores glorie templi qd deſtructum fuerat. reſpectu cui⁹ iſtud ſcdm qͥ nihil erat. Sz ꝯ hoc vr̃ eſſe qd dicitur Aggei. ij. Magna erit gloria h⁹ nouiſſime domus magis q̃ pme. Dicendũ q nõ dixit eſt de pñti: ſʒ erit de futuro: qd fuit impletum qñ xpc ſua pñtia illaz ornauit qñ ibi oblat⁹ fuit. ⁊ qñ ibi pdicauit ⁊ q h ſit intentio pphete. patet p hoc qd dr ibidem. Adhuc vnũ modicũ q ⁊c. ſequit. Et veniet deſiderat⁹ cunctis gentib⁹ .i. xpc implendo domum iſtam gloria.

s ut vrgerẽt op⁹ dñi. Stetit q̃ ioſue ⁊ filij ei⁹ ⁊ frẽs eius cedmihel ⁊ filij ei⁹ ⁊ filij iuda q̃ſi vir vn⁹ vt inſtaurent ſup eos q faciebãt opus in templo dei: filij enadab ⁊ filij eoꝝ ⁊ frẽs eoꝝ leuite. t Fũdato igit a cemẽtarijs templo dñi: v ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cũ tubis ⁊ leuite filij aſaph i cymbalis x vt laudarent deũ p man⁹ dauid regis iſrl. Et concinebãt in hymnis ⁊ ꝯfeſſione dño qm̃ bon⁹: qm̃ in eternũ miſcdia ei⁹ ſup iſrl. Dis q̃ ppl's vociferabat clamore magno in laudãdo dñm eo q fundatũ eſſet templũ dñi. Plurimi etiaz de ſacerdotib⁹ ⁊ leuitis ⁊ principes patrum ⁊ ſeniores qui viderant templũ prius cũ fundatũ eſſet: ⁊ hoc templũ in oculis eoꝝ: y flebãt voce magna ⁊ multi vociferantes i leticia eleuabant vocẽ: nec poterat q̃ſq̃ agnoſcere vocẽ clamoris letantiũ: ⁊ vocẽ fletus ppli. Cõmixtim eñ ppl's vociferabat clamore magno: ⁊ vox audiebat pcul.

Capi. iiij.

a Audierũt ãt hoſtes iude ⁊ beiamin b qꝛ filij captiuitatis edificarent templũ dño dõ iſrl: c ⁊ accedẽtes ad zorobabel ⁊ ad pricipes patrum: dixerũt eis. d Edificem⁹ vobiſcũ: e qꝛ ita vt vos q̃rim⁹ deũ vr̃m. Ecce nos immolauim⁹ victias f a dieb⁹ aſſoraddã regis aſſur: q ad duxit nos huc. Et dixit eis zorobabel ⁊ ioſue ⁊ reliqui principes patrũ iſrl. g Nõ ẽ nobis ⁊ vobis vt edificem⁹ domũ deo nr̃o h ſʒ nos ipſi ſoli edificabim⁹ deo nr̃o ſic pcepit nobis cyrus rex pſaꝝ. Factũ eſt igit vt ppl's terre ipediret man⁹ ppli iude: i et turbaret eos in edificando k Cõduxerũt q̃ aduerſus eos ꝯſiliatores vt deſtruerẽt cõſiliũ eoꝝ oib⁹ dieb⁹ cyri regis pſaꝝ: ⁊ l vſqꝫ ad regnum darij regis perſaꝝ. m In regno ãt aſſueri: ipſe eſt artaxerxes in principio regni ei⁹

poꝛe eius fuit miſſus ſacerdos pdict⁹. g Non eſt nobis ⁊ vobis. ſ. cõis hec edificatio templi. qꝛ nolebãt hꝛe ꝯſoꝛtium ydolatrarum. h Sz nos ipſi ſoli edificabim⁹ dño deo nr̃o. ſicut nobis cyrus rex pſaꝝ pcepit vt hꝛ. ſ. j. c. Quis ẽ in nobis de vniuerſo pplo eius. ſit deus cũ eo aſcẽdat hirlm q eſt i iudea: ⁊ edificet domum dñi dei iſrael. Et q patz q lñia cyri ſe extendebat ad populum iſrl'ticũ. ⁊ ſic ſe excuſauerũt bene ⁊ rõnabiliter. tñ ſamaritani inceperũt eos impedire manifeſte. qd pri⁹ intendebant facere malicioſe ⁊ occulte: iõ ſubdit.

i Et turbaret eos i edificãdo. faciedo eis inſultus qñ poterãt. ⁊ nõ ſolũ impediebãt p ſeipſos ſʒ etiam p alios q locum regis pſaꝝ tenebant in terra illa eam regendo ⁊ recipiẽdo tributa. quos corruperunt ſamaritani pecunia. iõ ſubdit.

k Conduxerũt q̃z aduerſus eos cõſiliatores ⁊c. dicit ãt ioſeph⁹ q cyr⁹ circa bella occupat⁹ hoc impedimẽtum ignorabat Ra. ſa. vo dicit q etiam ipſo ſciente factum eſt. qd q̃liter intelligẽdũ ſit poſt videbit. intermiſſum eñ fuit opus.

l Uſqꝫ ad regnum darij. in cui⁹ anno. vj. cõpleta eſt dom⁹ dñi. vt hꝛ. j. vj. m In regno aũt. Poſita occaſione accuſatõis. ſ. eo q iudei repulerunt ſamaritanos a templi edificatione. hic ꝯñter ponit ipſa accuſatio. ⁊ primo agit de accuſantibus pſonis. ſcdo ſubdit forma accuſationis. ibi. Hoc eſt exemplar. Circa primum dicit.

m In regno autem aſſueri. dicit ioſephus in. xj. antiquitatis li. ⁊ expoſitores noſtri ꝯmuniter. q iſte aſſuerus fuit cambiſes filius cyri. ⁊ iſte idem vocat hic artaxerxes. pꝑter quod ſubditur cõmuniter in biblijs noſtris. Ipſe eſt artaxerxes. hoc tamen non eſt in hebreo nec eſt de textu: ſed ab aliquo doctore fuit appoſitum per modum gloſe ratione dicta. ⁊ poſtea in textũ eſt tertui per imperitiam ſcriptoꝝ. Scdm vo Ra. ſa. iſte aſſuerus non fuit idem cum artaxerxes hic poſit⁹. ſed ei ſucceſſit. ita q ſm eum artaxerxes hic poſitus idem eſt q cyrus: ⁊ vocatus fuit cyrus nomine ꝓprio. artaxerxes vo nomine communi regni perſaꝝ. ſicut reges romanorum nomine regni vocabant ceſares. ⁊ tamen cum hoc habebant nomina ꝓpria ſicut Julius Auguſtus. Tyberius. ⁊ ſic de alijs. tamen iſte Ra. ſa. Dan. xj. inter cyrum ⁊ aſſueꝝ ponit cambiſem filium

Capitulum quartum.

Audierunt aũt. hic ꝯñr agit de opis intermiſſione Circa qd pmo ponit edificantiũ accuſatio. ſcdo regis miſſio: ibi. Verbum miſit rex. tercio mãdati execucio. ibi: Et abierũt. Circa pmũ primo deſcribit accuſationis occaſio. ſcdo ipa accuſatio. ibi. In regno aũt aſſueri. Circa primũ dicit. a Audierũt aũt hoſtes iude et beniamin. iſti erant gentiles q d aſſyrijs fuerãt miſſi ad inhabitandũ ſamariã q fuerat caput regni decẽ tribuũ: ⁊ alias ciuitates in circuitu: ⁊ qꝛ inhabitabãt terrã iudeis ꝯceſſam a deo: iõ erant eis odioſi ⁊ ecõuerſo.

b Quia fi. captiuitatis. i. iudei q de captiuitate reuerſi erant. c Et accedẽtes ad zorobabel. q erat princeps inter illos. d Edificem⁹ vobiſcũ. hoc dicebant malicioſe vt impedirẽt opus. ſm q dicit Ra. ſa. e Quia ita vt vos q̃rim⁹ deũ vr̃m. iiij. Reg. xvij. dr q gẽtiles qui de aſſyrijs venerũt ad inhabitandũ ſamariã ⁊ alias ciuitates in circuitu: fuerũt p magna pte deuaſtati a leonib⁹ ⁊ fuit ſuggeſtũ regi aſſyrioꝝ q hoc acciderat: eo q ppl's ille ignorabat legitima dei terre illi⁹: pꝑter quod habito cõſilio miſit vnuz de ſacerdotib⁹ captiuis vt doceret eos colere dñm: tñ cũ hoc colebant ydola: vt ibidẽ habet.

f A dieb⁹ aſſoraddã. Iſte fuit filius ſennacherib: q interfecto pr̃e ſucceſſit ei in regno: vt habet. iiij. Reg. xix. ⁊ tẽ

cyri qꝛ videt̃ magis ↄſonū ſcripturis. vt dicet̃ pleni⁹ ſup heſter ⁊ dan̄. ⁊ iſte cambiſes impediuit edifica‑ tōem templi. Iſte aūt aſſuer⁹ non fuit filius cyri ⁊ in hoc ↄuenit cū ioſepho ⁊ alijs. ſ. ꝙ opus templi fuit im peditum ab illo q̄ imediate ſucceſſit cyro. differt tñ in hoc ꝙ dr̄ hic ꝙ nō fuit fili⁹ cyri.

nem reddebant: vel erat dn̄s ſeu mgr̄ in ꝓponendo man data regis ⁊ negocia ſamaritanoꝝ ipſo: vel forte vtrūq₃ ad ſuum ſpectabat officium.

s Et ſamſai ſcriba. iſte eñ ep̄l'am ſcripſit: ⁊ reum eā₃ di ctauit: ⁊ mitridates thabel eam fieri p̄cepit. qui erat dux trans flumen.

Item in hoc ꝙ dr̄ ꝙ iſte fuit aſ ſuer⁹ q̄ accepit heſter vxorem. Joſephus autē inter cambiſem ⁊ filium cyri ⁊ aſ ſuerū q̄ accepit heſter vxorem. ponit q̄tuor re ges ſibi ſuccedē tes. ſ. duos ma gos ſiue ſapien tes q̄ p annū re gnauerūt vnus poſt aliū defun cto cābiſe. ⁊ da rium filiū hyſta ſpis. ⁊ xerxē ei⁹ filiu₃: cui ſucceſ ſit aſſuer⁹. q̄ ac cepit heſter vxo rem: que₃ noiat artaxerxē. Aliq̄ aūt hyſtoriogra phi adhuc plu res ponūt inter medios. q̄d aūt circa hoc ſit ma gis veriſilē: dice tur pleni⁹ ſup li. heſter dn̄o ↄce dente.

ſcripſerūt accuſatōꝫ [l] aduer ſus hītatores iude ⁊ hirl'm. [m] Et ī dieb᷑ artaxerxis [m] ſcri pſit beſellā [n] mitridates ⁊ thabeel ⁊ reliq̄ qui erāt in ↄſilio eoꝝ [o] ad artaxerxē re gem p̄ſaꝝ. [p] Ep̄l'a aūt accu ſatiōis ſcripta erat ſyriace [q] ⁊ legebat̃ ſmōe ſyro. [r] Re um beeltheem ⁊ ſamſai ſcri ba ſcripſerūt ep̄l'am vnam de hirl'm artaxerxi regi hu iuſcemodi. Reū beelthee₃ [s] ⁊ ſamſai ſcriba ⁊ reliq̄ ↄſi liatores eoꝝ: dynei ⁊ aphar ſathei: therphalei. arpha ſei: herchuei babylonij: ſu ſannachei: dyei ⁊ elamite ⁊ ceteri de gētib᷑ [t] q̄s tranſtu lit aſſenaphar magn⁹ ⁊ glo rioſus: ⁊ habitare eas fecit in ciuitatib᷑ ſamarie: ⁊ ī re

liquis regionib᷑ [v] trans flu men in pace. [x] Hoc eſt exem plar ep̄l'e qua₃ miſerunt ad eum. Artaxerxi regi ſui ſui viri q̄ ſunt trans fluuiū ſa lutem dicunt. Notū ſit re gi: qꝛ iudei q̄ [y] aſcenderunt a te: ad nos venerūt in hirl'm [z] ciuitatem rebellem ⁊ peſſi mam: quā edificant [a] extru entes muros eius: ⁊ parie tes ↄponētes. Nūc igit̃ no tum ſit regi: qꝛ ſi ciuitas il la edificata fuerit ⁊ muri e⁹ inſtaurati: [b] tributū ⁊ vecti gal ⁊ annuos redditus non dabunt ⁊ vſq₃ ad reges hec noxa ꝑueniet. [c] Nos ḡ mēo res ſalis q̄d in palatio co medim⁹: [d] ⁊ qꝛ leſiōes regis [e] videre nephas ducim⁹: id circo miſim⁹ ⁊ nunciauim⁹

t Quas tranſtulit aſſenaphar. aliqui libri hn̄t. Salma naſar. ⁊ male. qꝛ in hebreo hr̄ Aſſena phar ⁊ iſte fuit aſſa raddon filius ſen nacherib vt₃ ex p̄n cipio ca. ſicut eñ ſ̄ dictum eſt: leones vaſtauerūt magna₃ p̄tē ꝓpli quē ſalma naſar miſerat ad i habitandum ciui tates ſamarie. ꝓpē q̄d iſte aſſaraddon miſit alios loco ip ſoꝝ: ⁊ cū eis vnum de ſacerdotib⁹ ca ptiuis. qui doceret eos colere dn̄m.

v Trans flumē in pace. hebrei ſic hn̄t. Trans flumē ⁊ ceanem. ⁊ eſt cea nem nomen regio nis vt dicunt.

Sciendum tñ ꝙ iſti reges p̄ſaꝝ in diuerſis lo cis in biblia ⁊ hyſtorijs inueniunt̃ noiati plurib⁹ ⁊ di uerſis noibus. ꝓpter q̄d idem rex vr̄ aliq̄n eſſe plures.

m Scripſit beſellā. ⁊ dicūt expoſitores nr̄i cōiter ꝙ eſt nomē ꝓpriū hoīs. hebrei aūt dicūt ꝙ eſt nomē cōe cū p̄poſitōe adiuncta ſm modū ligue hebraice ⁊ chal daice ⁊ ſignat in pace. qꝛ iſta ep̄l'a ſcripta ↄ̄ iudeos ſcri pta fuit ſilent̃ ⁊ occulte. ne ab ipſis p̄cipet̃ ⁊ mitteret̃ p nuncios ad cyꝝ cui ſcribebat̃. ſm ra. ſa. ⁊ ſic effectū nō hr̄et ep̄l'a illa.

n Mitridates ⁊ thabeel. nomē eſt ꝓpriū hoīs gentilis q̄ p̄erat ſamaritanis: de cui⁹ vo luntate ⁊ ſcitu fuit illa ep̄l'a facta.

o Ad artaxerxē. i. ad cyꝝ ſm ra. ſa. in hoc loco. l₃ alit̃ alibi dicere vide at̃. vt dictū eſt ſm ioſephū ⁊ alios ad cambiſem filiu₃ cyri q̄ artaxerxes vocat⁹ eſt noie regni.

p Ep̄l'a aūt accuſatōis ſcripta erat ſyriace. i. l'ris ſyriacis.

q Et legebat̃ ſmōe ſyro. i. ydiomate ſyriaco. hoc āt dr̄ ꝙ aliq̄n ↄtingit. ꝙ ep̄l'a ſcripta l'ris vni⁹ ydiomat̃. legit̃ ſmonibus alteri⁹ lingue ſicut cum aliq̄s ſniam hebraice ſcripture ꝓnunciat in latino. iſta ṽo ep̄l'a eo dem ydiomate ſcribebat̃ ⁊ legebat̃: qꝛ illi q̄bus mitte bat̃ erant de lingua illa. Similit̃ iudei ↄ̄ quos mitte bat̃ ſciebāt lingua₃ illā qꝛ diu fuerāt in regno babylo nie.

r Reū beel theē. expoſitores nr̄i dicunt cōiter ꝙ ſunt tria noīa ꝓpria triū hoīm ſcribentiū hac ep̄l'am ſ₃ hoc dictū ꝓcedit ex igr̄antia ſyriaci ſiue chaldaici ſ moīs. ē eñ eadē ligua chaldaica ⁊ ſyriaca vt dic̄ hiero. ī ꝓlogo galeato. igit̃ ſm ꝓprietatē illi⁹ ligue p̄ma dictō. ſ. Reū eſt nomen ꝓpriū hoīs: alie due ſeq̄ntes. ſ. beel theē. ſūt noīa appellatiua ſui officij expr̄ſſiua. Beel eñ dn̄m ſignat vl̄ mgr̄m. theē ṽo rōcinatōꝫ. rōciatio ṽo vno mō ſignat ↄputū. alio mō ſignificat ꝓlocutōꝫ ṽ boꝝ. Eſt igit̃ ſenſus ꝙ iſte reū erat dn̄s vel mgr̄ ↄputi qꝛ illi q̄ colligebant tributa ⁊ reddi⁊us ꝓ rege: ei ratō

x Hoc eſt exemplar. Hic ↄñr ponit̃ forma accuſatiōis cum dr̄. Artaxerxi regi ⁊c̄. ſequit̃. Judei q̄ aſcenderunt a te ad nos. iſtud ↄcordat dicto ra. ſa. vic₃ ꝙ iſte artaxer xes fuit cyrus vt p̄dictum eſt. quia iſti iudei fuerunt miſſi in hirl'm ab ipſo cyro ⁊ non a filio eius. vt₃ ex p̄dictis ca. p̄mo. ⁊ bene dicit̃.

y Aſcenderunt. quia hieruſalem eſt in altiori ſitu q̄₃ ba bylonia.

z Ciuitatem rebellem ⁊ peſſimam. ꝙ eñ rebellauerit regi babylonis tempe ioachim ⁊ tempe ſedechie. pat₃ ex iiij. Reg. xxiiij. ⁊ xxv.

a Extruentes muros eius. in hoc falſo eos accuſabant qꝛ nō reedificabant ciuitatem. ſ₃ tm̄mō templum.

b Tributum ⁊ vectigal ⁊c̄. dr̄ aūt tributum a tribuo tri buis. ⁊ eſt illud ꝓprie q̄d dabat̃ hominibus miſſis ex p̄te regis ad cuſtodia₃ terre ꝓ ſtipendijs ipſoꝝ. Vectigal dr̄ a veho vehis. ⁊ eſt ꝓprie pedagium q̄d ſoluit̃ dn̄is de his que vehunt̃ p terram vel flumina vel mare. Annui red ditus ſunt illa que ſoluunt̃ ſingulis annis de poſſeſſioni bus. vt de agris ⁊ domibus.

c Nos ergo memores ſalis ⁊c̄. i. ciboꝝ ſale ↄditoꝝ. ⁊ p hoc inſinuant alia beneficia que a rege receꝑant. a p̄te to tum deſignantes qꝛ tunc inter eos currebat talis modus loq̄ndi. In hebreo ſic hr̄. Et nūc econtra deſtructio pala tij q̄d deſtruere volumus. i. ↄ̄ium beneficijs p̄dictis eſt palatium. i. domus dei que in plurib⁹ locis veteris teſta menti palatium vocat̃ in hebreo. ⁊ ideo ipm̄ deſtruere in tendimus ꝓpter bonum regis: qꝛ tibi obligati ſumus ex beneficijs receptis.

d Et quia leſiones regis. ſcilicet ſubtrahendo tributa: vt dictum eſt: ⁊ mouendo contra eum ſeditiones conſe quenter.

e Videre nephas ducim⁹. qꝛ eſſem⁹ ingrati.

f Recenſeas in libris hyſtoriaꝝ patrum tuorum. i. re

gum qui pceſſerunt te. g Et ſcies qm̄ vrbs illa vrbs rebellis eſt. vt expoſitum eſt ſupra. h Et nocens regibus ⁊ puincijs. q2 tpe dauid ⁊ ſalomonis plura regna fuerūt ei ſubiecta. vt3. ij. Reg. viij. ⁊. iij. Reg. iiij. i Ob quā rē ⁊ ciuitas ipſa deſtructa eſt. ſ. ,ppt rebellionē ꝯ regem nabuch. vt h2. iiij. Reg. vi.

k Poſſeſſionem trans flu. nō ha. ſ. vltra eufraten qui erat medi⁹ int regnū pſidis ⁊ regionem iudeoꝝ.

l Verbū miſit. h ꝯnr ponit regis rn̄ſio ⁊ pt3 lr̄a ex ſupradictis vſq3 ibi.

m Salutē dicēs ⁊ pacem. heb2ei ſic hn̄t. Et ceterꝰ trā s fluuium ſela3, ⁊ ceterū ⁊ dicūt ꝙ ſunt nōia regionū trās fluuiū exiſtentium in qb⁹ habitabant aliq de trāſmiſſis a regibus aſſyrioꝝ ad inhabitādū terram illā cetera patent ex pdictis vſq3 ibi.

n Nam ⁊ reges fortiſſimi fuerunt in hirl'm. vt3 de dauid ſalomone ioſaphat ⁊ plib⁹ alijs.

o Et dn̄ati ſe ⁊c. hoc h2. iij. Reg. de ſalomone ꝙ ei⁹ dominiū ſe extendebat a flumine magno euphrate vſq3 ad riuum egypti.

p Tributum q3 ⁊c. accipiebant. ab omnibus illis ,puincijs.

q Probibeatis viros illos ⁊c. ex q̄ pt3 ꝙ ſi iſte artaxerxes fuit cyrus ñ retractauit dictu3 ſuum. q2 non dederat lnia3 reedificandi ciuitatem ſ3 ſolū templum. vt h2. ſ. j. ca. nec iſtud retractauit.

r Et abierūt feſtini. hic ꝯnr ponit opis inhibitio: cū dr̄.

s Et ,phibuerūt ⁊c. robore. i. cum virtute exercitus cui iudei nō poterant reſiſtere: ideo ſubdit.

t Tunc intermiſſum eſt opus dei ⁊c. ⁊ ſic pt3 ꝙ plus fecerint ſamaritani ꝙ rex mandaſſet. q2 ,phibuerunt reedificatōz templi quam rex nō ,phibuerat. ⁊ ſic verificat dictum ioſephi. ſ. ꝙ ignorante cyro tpibus ſuis fuit impedita edificatio templi: ſcienter tn̄ inhibuit reedificatōz ciuitatis. vt dicit Ra. ſa. ſub cui⁹ ptextu impedita fuit edificatio templi.

v Et nō fiebat ⁊c. darij regis. ſm ioſephum iſte fuit darius fili⁹ hyſtaſpis. q̄ fuit amic⁹ zorobabel ⁊ fauorabilis iudeis ſicut pat3 ex ſeqntib⁹. ⁊ hoc maxime fuit vt dicit ioſephus. q2 anteq̄ ,pmoueret ad regnum fecit votum. ꝙ ſi ꝯtingeret eum ad regnum ,pmoueri. faceret templū edificari. ⁊ ibi vaſa deferri. Scdm vo ra. ſa. iſte dari⁹ fuit filius aſſueri ⁊ heſter regine. ⁊ ſic fuit fauorabilis iudeis rōne mr̄is ſue que fuit iudea.

regi: f vt recenſeas in libris hyſtoriaꝝ patꝝ tuoꝝ: ⁊ inuenies ſcriptū i ꝯmētarijs g ⁊ ſcies qm̄ vrbs illa vrbs rebellis ē h ⁊ nocēs regib⁹ ⁊ ,puincijs ⁊ bella ꝯcitāt in ea ex dieb⁹ antiqs: i q̄obrem ⁊ ciuitas illa d̄ſtructa ē. Nūciamus nos regi: qm̄ ſi ciuitas illa edificata fuerit et muri ipſi⁹ inſtaurati: k poſſeſſionem trās fluuiū non hēbis. l Verbū miſit rex ad reū beelthee ⁊ ſamſai ſcribam ⁊ ad reliqs q̄ erant in ꝯſilio eoꝝ hītatores ſamarie ⁊ ceterꝰ trās fluuiū: m ſalutē dicēs ⁊ pacē. Accuſatō quā miſiſtis ad nos: manifeſte lecta ē cora3 me: ⁊ a me pceptū eſt: ⁊ recēſuerūt: inueneruntq3 qm̄ ciuitas illa a dieb⁹ antiqs aduerſum reges rebellat: ⁊ ſeditōes ⁊ ꝑlia ꝯcitāt in ea. n Nam ⁊ reges fortiſſimi fuerūt ī hirl'm o qui ⁊ dn̄ati ſunt oī regioni q̄ trans fluuiū eſt. p Tributum q̄ ⁊ vectigal ⁊ reddit⁹ accipiebāt. Nunc g̃ audite ſniā3. q Probibeatis viros illos vt vrbs illa nō edifice-tur: donec ſi forte a me iuſſu3 fuerit. Videte ne negligēter hoc impleatis: ⁊ paulatim creſcat malū ꝯ reges. Itaq3 exēplū edicti artaxerxis regis lectū eſt coram reum beelthee ⁊ ſamſai ſcriba ⁊ ꝯſiliarijs eoꝝ. r Et abierūt feſtini in hirl'm ad iudeos: s ⁊ ,phibuerunt eos in brachio ⁊ robore. t Tūc intermiſſum eſt op⁹ dom⁹ dn̄i in hirl'm: v ⁊ nō fiebat vſq3 ad annum ſcdm regni darij regis pſaꝝ. Ca. v.

Prophetauerūt autē aggē⁹ ,ppha ⁊ zacharias b filius addo: c ,pphetātes ad iudeos q̄ erant in iuda ⁊ hieruſalē in nōie dei iſrl'. Tūc ſurrexērt zorobabel fili⁹ ſalathiel ⁊ ioſue fili⁹ ioſedech ⁊ ceperūt edificare templū dn̄i in hirl'm: d ⁊ cū eis ,pphe dei adiuuātes eos. e In ipō aūt tpe venit ad eos thatānai q̄ erat dux trans flumē ⁊ ſtarbuzānai ⁊ ꝯſiliarij eorum: ſicq3 dixērt eis. f Quis dedit vobis ꝯſilium: vt domū hanc edificaretis ⁊ muros ei⁹ iſtauraretis: g ad qd̄

Capitulum. v.

Prophetauerunt aūt. Hic ꝯnr deſcribit opis reſumptio. Circa qd̄ pmo opus reſumit. ſcdo de hoc inquirit. ibi. In ipſo aūt tpe. tercio negocium ad regem deducit. ibi. Placuitq3. Circa pmū ſciendū ꝙ iudei reſumpſerūt op⁹ abſq3 lnia darij dupli ci de cauſa. Vna fuit q2 ꝯfidebāt de ei⁹ fauore ,ppt amiciciam zorobabel ſm ioſephum. vel rōne mr̄is ſue heſter ſm Ra. ſa. Alia cauſa fuit. q2 aggeus ⁊ zacharias ,pphe denunciabāt eis in nomie dn̄i. ꝙ ſecure opus reſumerent. ⁊ ꝙ a pſis impedimētū nō hrēnt. ⁊ ſic ano ſcdo darij opus pāus intermiſſu3 reſumpſerūt: ⁊ hoc eſt ꝙ dicit.

a Prophetauerūt aūt agge⁹ ,ppha ⁊ zacharias. quoꝝ ,pphie habent in li. xij. ,pphaꝝ.

b Filius addo. ſic d3 ſcribi: per vnu3 d. i. nepos addo. q2 fuit fili⁹ barachie filij addo. vt h2 in principio ,pphie ſue.

c Prophetātes ad iudeos. mō pdicto ⁊ lic3 int habitantes hirl'm ⁊ terrā in circuitu eēnt aliqui de tribu beniamin ⁊ de tribu leui ⁊ alijs tribubus. vt dictū eſt ſ. ij. ca. tn̄ omēs ſunt denoīati iudei a tribu iude poſt reditum captiuitatis babylonice. tum q2 zorobabel dux redeuntium fuit de tribu iuda. ⁊ ſic erat pncipalioꝝ. tum q2 illa tribus fuit ad edificatōz templi feruentioꝝ.

d Et cum eis ,pphete dei adiuuantes eos. excitando populum ad opus.

e In ipſo aūt tpe. Hic ꝯnr de ope reſumpto reqrit a duce q̄ tenebat locum regis in terra illa. cū dicit.

f Quis dedit vobis ꝯſilium ⁊c. q. d. tantū op⁹ nouū nō deberet fieri ſine lnia regis. q2 templū edificabat ad modū fortalicij ⁊ turris. vn̄ in terris ſubiectis non pmittunt fortalicia ꝯſtrui ſine voluntate dn̄oꝝ.

g Ad qd̄ rn̄dim⁹. ex hoc videt ꝙ eſdras q̄ ſcripſit librum iſtum tunc eſſet in hirl'm: q2 ꝯnumerat ſe alijs. ſ3 poſtea rediit ad regem. vt plures ſecum adduceret de iudeis. ſm ꝙ h2. j. vij. Poteſt etia3 dici ꝙ tunc exiſtēs in babylone connumerat ſe illis q̄ erant in hirl'm. ſicut Paulus aplus aſſociat ſe illis q̄ in die iudicij repient viui. pma Theſſalonicē. iiij. di. Nos q̄ viuimus qui relinquimur ſimul rapiemur cum illis in nubibus obuiam xp̄o in aera.

h Que eēnt no. ho. auctoꝝ illi⁹ edificatiōis. hoc eſt

queſierat dux trans flumen ⁊ ſocij eius. vt dr̄. j. ⁊ hoc rōnabiliter. q2 ſi res eſſet culpabilis magis eſſent puniendi pncipales ꝙ alij. i Oculus aūt dei. i. reſpectus miſcdie diuine ⁊ adiutorij. k Factus eſt ſup ſenes iudeoꝝ. eos ↄfortādo ⁊ roborādo in edificatōe.

⁊ gloria. vt habet. iij. Reg. iiij. v Poſtq̄ autem ad ira. pꝛuoca. pa. nr̄i deum. ſuis ydolatrijs ⁊ alijs nequitijs vt dr̄. iiij. Regū in pluribus locis. x Tradidit eos in manu nabuch. ita ꝙ fuerunt debellati ⁊ deſtructi magis diuina virtute ꝙ̄ humana ꝓpter ſua peccata.

l Et nō potuerūt inhibere eos q2 nullus pōt reſiſtere voluntati diuine. lʒ eñ pdicti veñiſſent ad inhibēdū opus: tñ dñs mutauit eoꝝ volūtatem ſm ꝙ ſcribit ꝓuer. xxj. Cor regis in manu dn̄i quocūq3 voluerit vertet illud.

m Placuitq3. Hic ↄñr negocium ad regem referꝫ Circa qđ ſciendū ꝙ iſti non inhibuerūt edificatōe3. ſ3 regi ſignificauerūt eā vt habita ei⁹ voluntate eam inhiberēt vel pmitterent vñ nō accuſauerūt falſo iudeos ſicut alij fecerāt vt dictū ē in pcedēti ca. ſ3 ſimplicit factuꝫ nunciauerunt ⁊ hoc eſt ꝙ dr̄.

m Pla. q3 vt res ad dariū referret. tanq̄ ad ſupiorem.

n Et tūc ſatiſfacerent aduerſus accuſatōz illam q̄ poſita eſt ca. pce. q2 ſi placeret rgi edificatio pdicta. accuſatio nō eſſet in aliq̄ ↄ iſtos. Cetera patent vſq3 ibi.

o Que edificat lapide impolito q2 nō fiebāt ibi ſculpture im: gi num.

p Et ligna ponunt in parietibus. i. trabes ex trāſuerſo dom⁹ ad tenendū vnū pietez cū alio. ⁊ ad ſuſtentandū

rñdim⁹ eis [b] q̄ eſſent nomia hoīm auctoꝝ edificatōis illi⁹. [i] Oculus aūt dei eoꝝ [k] factus ē ſup ſenes iudeoꝝ: [l] ⁊ nō potuerūt inhibere eos. [m] Placuitq3 vt res ad darium referret: [n] ⁊ tūc ſatiſfacerent aduerſus accuſatōz illaz. Exemplar ep̄le quā miſit thātannai dux regionis trās flumē ⁊ ſtarbuzānai ⁊ ↄſiliatores ei⁹ apharſathei q̄ erant trās flumen: ad darium regem. Sermo quem miſerāt ei ſic ſcriptus erat. Dario regi pax oīs. Notuꝫ ſit regi iiſſe nos ad iudeaꝫ puinciā ad domū dei magni [o] q̄ edificat lapide īpolito [p] ⁊ ligna ponūt in parietibꝰ opuſq3 illud dilgēt extruit ⁊ creſcit i manibꝰ eoꝝ. [q] Interrogauim⁹ ḡ ſenes illos: ⁊ ita dixim⁹ eis. Quis dedit vobis ptātem vt domū hāc edificaretis: ⁊ muros hos inſtauraretis. Sꝫ ⁊ noīa eoꝝ queſiuim⁹ ab eis vt nūciaremꝰ tibi: ſcripſimuſq3 nomīa eoꝝ viroꝝ q̄ ſunt principes in eis. Huiuſcemodi aūt ſmonē rñderunt nobis dicētes. [r] Nos ſum⁹ ſui dei celi ⁊ terre: [s] ⁊ edificam⁹ templū qđ erat extructū ante hos ānos multos: [t] qđq3 rex iſrl̄ magn⁹ edificauerat: ⁊ extruxerat. [v] Poſtq̄ aūt ad iracūdiam pꝛuocauerūt pr̄es nr̄i deum celi: [x] tradidit eos in man⁹ nabuchodonoſor regis babylonis chaldei domū ꝙ̄ hanc deſtruxit: ⁊ populū ei⁹ trāſtulit i babylonez. Anno aūt pmo cyri regis [y] cyrus rex babylonis [z] ꝓpoſuit edictū vt dom⁹ dei edificaret. Nam ⁊ vaſa tēpli dei aurea ⁊ argētea q̄ nabuchodonoſor tulerat de templo qđ erat in hi'rl'm: ⁊ aſportauerat ea in templū babylōis: ꝓtulit cyr⁹ rex de tēplo babylonis. ⁊ data ſt̄ ſaſabaſar vocabulo quez ⁊ pncipem ↄſtituit: dixitq3 ei. Hec vaſa tolle ⁊ vade: ⁊ pone ea in tēplo qđ ē in hi'rl'm ⁊ dom⁹ dei edificet in loco ſuo. [a] Tūc itaq3 ſaſabaſar ille vēit: ⁊ poſuit fundamēta templi dei in hi'rl'm: ⁊ ex eo tpe vſq3 nūc edificat [b] et necdū ↄpletū eſt. [c] Nunc ḡ ſi videt regi bonū: recenſeat i bibliotheca regis q̄ eſt in babylone vtrūnam a cyro rege iuſſum fuerit vt edificaret dom⁹ dei in hi'rl'm: ⁊ volūtatē regis ſup hac remittat ad nos.

Ca. vj.

[a] Tunc dari⁹ rex pcepit ⁊ [b] recenſuerunt in bibliotheca libroꝝ qui erant repoſiti in babylone: [c] ⁊ inuentum eſt in egbathanis quod eſt caſtrum in medena puincia: volumen vnū: [d] taliſq3 ſcriptus erat in eo cōmentari⁹. Anno pmo cyri regis: cyr⁹ rex decreuit vt dom⁹ dei edificaret q̄ eſt in hieruſalem: in loco vbi immolēt hoſtias: [e] ⁊ vt ponāt

y Cyrus rex. a deo celi inſpirat⁹.

z Propoſuit edictum vt dom⁹ dei edificaret ſm ꝙ dr̄ ſupra. j. ca. Cetera patet ex dictis ibidem vſq3 ibi.

a Tūc itaq3 ſaſabaſar ille ve. ⁊ po. fun. templi. ex quo patet qđ dictum ē ſupra. j. c. ꝙ iſte ſaſabaſar fuit zorobabel q2 iſte fundauit domū iſtaꝫ ſm ꝙ dicit Zach. iiij. Manus zorobabel fundauerūt domum iſtam. ⁊ manus eius pficient eam.

b Et necdum cōpletū eſt. ꝓpter hoſtes impedientes.

c Nūc ergo ſi vꝫ regi bonum ⁊c. ex hoc ptꝫ ꝙ iſti non hēbant voluntatē impediendi opus. ſ3 magis ꝓmouendi dūʒ tñ placeret regi. ſicut patebit p effectū ca. ſeqnti.

Ca. vj.

a Tunc rex dari⁹. hic ↄñr deſcribit tēpli ↄſūmatio. Circa qđ pmo ponit regis ↄceſſio. ſcđo diligens executio. ibi. Igit thātānai. Circa pmū dari⁹ in ſua ep̄la pmo decretū cyri recitat. ſcđo recitatum cōfirmat. ibi. Nūc ḡ tercio penam impedientium determinat ibi. Tunc ḡ. Circa pmū dr̄.

ſolariū deſup. q2 pietes tēpli interi⁹ erāt opti tabulis ligneis: ſicut fuerat in tēplo ſalomōis. q Introgauim⁹ ḡ ſenes illos. i. pncipales illi⁹ opis. r Nos ſum⁹ ſui dei celi ⁊ terre. q2 illud op⁹ fiebat ad cultū ei⁹. s Et edificam⁹ ⁊c. ante hos annos multos. q2. cccc. ⁊. x. annis ſtetit anteq̄ deſtrueret p nabuch. vt dicūt hebrei. t Quodq3 rex iſrael ⁊c. ſ. ſalomon vt dr̄. iij. Reg. vj. qui fuit valde magnus in potentia ⁊ diuitijs

b Recenſuerunt ⁊c. in babylone. nō eſt hic nomen ciuitatis ſ3 ꝓuincie vel potius toti⁹ regni ſicut francia aliqñ dr̄ totum regnū. in quo ſunt multe ꝓuincie. vnde ſubdit.

c Et inuentum eſt in egbathanis. iſtud caſtrum edificauit arphaxat rex medoꝝ. vt dr̄ Judith. j.

d Taliſq3 ſcriptus erat in eo commentarius. id regium decretum.

e Et vt ponāt fundamēta ſupportātia alti. cubitoꝝ. lx.

fundaměta ſupportãtia al-
titudině cubitoꝝ ſexagita
ꝛ latitudině cubitoꝝ ſexa-
ginta: ordines de lapidib⁹
impolitis tres: ꝛ ſic ordĩes
de lignis nouis. Sũpt⁹ aũt
de domo regis dabũt. Sꝫ ꝛ
vaſa tẽpli dei aurea ꝛ argẽ-
tea q̃ nabuchodonoſoꝛ tu-
lerat de templo hiꝛl'm ꝛ at-
tulerat ea in babylonẽ red
dant ꝛ referant in templuꝫ
hiꝛl'm in locũ ſuũ q̃ ꝛ poſi-
ta ſunt in tẽplo dei. Nũc ḡ
thãtannei dux regionis q̃
eſt trans flumẽ ꝛ ſtarbuzan
nai ꝛ cõſiliarij vr̃i apharſa-
thei q̃ eſtis trãs flumẽ p-
cul recedite ab illis ꝛ dimit
tite fieri templũ dei illud a
duce iudeoꝝ ꝛ a ſenioꝛibus
eoꝝ ꝛ dom⁹ dei illa edificet̃ i
loco ſuo. Sꝫ ꝛ a me p̃ceptũ
ẽ q̃d opoꝛteat fieri a p̃ſbꝛis
iudeoꝝ illis vt edificet̃ do-
mus dei. ſ. vt de archa regis
.i. de tributis q̃ dant̃ de re-
gione trãs flumẽ ſtudioſe
ſumpt⁹ dent̃ viris illis ne
impediat̃ op⁹. Q̃ſi neceſ-
ſe fuerit ꝛ vitulos ꝛ agnos
ꝛ hedos in holocauſtũ deo
celi: frumẽtũ: ſal: vinũ ꝛ ole-
um ſm ritũ ſacerdotũ q̃ ſt̃
in hiꝛl'm det̃ eis ꝑ ſingulos
dies: ne ſit in aliq̃ q̃rimo-
nia ꝛ offerãt oblatões deo
celi: orẽtq3 ꝑ vita regis ꝛ fi-
lioꝝ eius. A me ḡ poſituꝫ
eſt decretũ: vt oĩs homo q̃
hãc mutauerit iuſſionẽ: tol
lat̃ lignũ de domo ipſi⁹ ꝛ eri
gat̃ ꝛ ꝯfigat̃ in eo: dom⁹ ãt
eius publicet̃. Deus aũt
q̃ hitare fecit nomẽ ſuũ ibi
diſſipet oĩa regna: ꝛ pplm̃ q̃
extẽderit manũ ſuam: vt re
pugnet ꝛ diſſipet domũ dei
illaꝫ q̃ eſt in hiꝛl'm. Ego da
rius ſtatui decretũ q̃d ſtu-
dioſe impleri volo. Igit̃
thãtãnei dux regionis trã
flumẽ ꝛ ſtarbuzãnai ꝛ ꝯſili
arij eius ſm q̃ p̃ceperat da-
rius rex ſic diligent̃ executi
ſunt. Senioꝛes aũt iudeo-
rum edificabãt: ꝛ ꝓſpabãt
iuxta ꝓphetiaꝫ aggei ꝓphe
ꝛ zacharie filij addo. Et
edificauerunt ꝛ ꝯſtruxerũt
iubente deo iſrl'. ꝛ iubẽte
cyro ꝛ dario ꝛ artaxerxe re
gib⁹ pſaꝝ: ꝛ ꝯpleuerunt do
mum dei iſtam vſq3 ad diẽ
tercium mẽſis adar q̃ eſt an-
nus ſext⁹ regni darij regis
Fecerunt aũt filij iſrael ſa
cerdotes ꝛ leuite ꝛ reliqui fi
lioꝝ tranſmigrationis de-
dicationem domus dei in
gaudio: ꝛ obtulerunt in de-
dicatione domus dei: vitu-
los centum: arietes ducen-
tos: agnos quadringẽtos:

ꝛ ſm hoc iſtud templum ſcd̃m. nõ fuit ita altum de medi
etate ſicut fuit templũ ſalomonis. q̃d habuit. c. ꝛ. xx. cubi
tos in altitudine. vt h̃r. ij. paralip. iij. ꝛ idem dicit ioſephus.
f Et latitudinem cubitoꝝ. lx. credo q̃ hic accipit̃ latitu
do ꝑ longitudine. vt dicat̃ latitudo lat⁹ magis ꝓtenſum.
tanta em̃ fuit lõgi
tudo tẽpli ſalomo
nis. ſ. lx. cubitoꝝ ſi
em̃ acciperet̃ h̃ ꝓprie
latitudo. ſeq̃ret̃ q̃
hoc templuꝫ ſcd̃m
fuiſſet lati⁹ i triplo
q̃3 templũ ſalomo-
nis c⁹ latitudo fuit
xx. cubitoꝝ tm̃: vt
h̃r. iij. Reg. vj. Ali
q̃ tñ dicũt q̃ cyrus
ſic ꝓtulit vt lr̃a ſo-
nat ex ſuo ſpũ. q2
ſic edificabant̃ tẽ-
pla pſaꝝ. tñ ñ fuit
ſic factũ. ſ; ad ſimi-
litudinẽ templi p̃-
oris a ſalomõe fa-
cti. ſ; hoc nõ eſt ve-
riſimile. q2 in p̃nci
pio h⁹ libri dr̃. Su
ſcitauit de⁹ ſpm̃ cy
ri regis pſaꝝ ꝛc̃. ꝛ
iõ nõ eſt veriſile. q̃
ſpũ ꝓpꝛio mẽſuras
templi diſpoſue-
rat ad ſilitudinẽ tẽ
ploꝝ ydolatrie. ſ;
veriſili⁹ eſt q̃ ante
collatõꝫ habuit cũ
ſapientib⁹ iudeoꝝ
ꝛ ſm coꝝ ꝯſilium
templũ fieri diſpo
ſuit ꝛ p̃cepit.
g Ordines de la
pidib⁹ ipolitis tres
vtrum aũt iſti tres
oꝛdines eſſent ſm
altitudinẽ muri vl'
ſm e⁹ ſpiſſitudinẽ
nõ h̃r: videt̃ tñ ma
gis ſm ſpiſſitudi-
nẽ ex hoc q̃d ſub-
ditur.
h Et ſic ordines
de lignis nouis. in
hebꝛeo h̃r. Et oꝛdo
de lignis nouis. pa
rietes em̃ tẽpli ex-
teri⁹ erãt de lapidi-
bus ſ; interi⁹ erant
opti tabul' ligneis
ſicut in templo ſalomonis.
i Nũc ḡ. Hic ꝯñr ponit̃ decreti recitati ꝯfirmatio. ideo
ſubdit̃. k Procul recedite ab illis. i. nullum nocumẽ
tum inferte ſ; magis adiutoꝛium: vñ ſubdit̃. Et de archa
regis. i. de tributis q̃ dant̃ de regione ꝛc̃. l Et offerãt
oblationes deo celi ꝛc̃. ex q̃ p3 q̃ iſte rex hẽbat fidẽ vni⁹
veri dei. nec tenebat̃ ad legem moſaicam: cum eſſet genti
lis: vt freq̃nter dictum eſt. ſufficiebat em̃ gentilib⁹ ad ſa-
lutem credere vnum deũ ꝓuidentẽ ſaluti hoim̃ ꝑ modũ
ſibi ꝯgruũ. ꝛ in hoc articulo ꝓuidentie ꝯtinet̃ totum xp̃i
myſteriuꝫ implicite. m A me ḡ. Hic ꝯñr taxat̃ pena
impediẽtiũ edificatõeꝫ templi: cũ dr̃. n Oĩs homo q̃
hanc mu. iuſſionẽ. ponẽdo impedimẽtum. o Tollat̃
lignũ de do. ipſi⁹ ad faciẽdum patibulũ in quo ſuſpendat̃
ipſm̃ omnes reges pſaꝝ vocabant̃ artaxerxes. ſicut ꝛ
oẽs reges egypti pharaones. ꝛ romani ceſares. Ioſe
ph⁹ xo dicit q̃ iſte artaxerxes fuit fili⁹ darij: vocat tñ
eum xerxem: q2 licet tp̃e p̃ris templũ fuerit ꝯpletum.
vt h̃r in hoc ca. tñ aliq̃ q̃ ꝑtinebãt ad oꝛnatũ templi iã
edificati. ꝛ aliq̃ edificia circa tẽplũ tp̃e ſuo fuert̃ facta.
b Et ꝯple. do. dei iſtam vſq3 ad diem. iij. mẽſis adar.
q̃ eſt. xij. menſis apud hebꝛeos: ꝛ ꝑtim coꝛrñdet mar-
cio nr̃o. ꝛ ꝑtim februario. q2 pꝛimus menſis coꝝ ſemꝑ
incipit a ꝓpinq̃oꝛi lunatione. equinoctio vernali q̃d eſt
xij. die marcij. ſiue ſit ante equinoctium. ſiue poſt. ſiue
in ipſo equinoctio.
c Fecerunt aũt. Hic ꝯñr deſcribit̃ templi edificati
dedicatio. ꝛ patet lr̃a vſq3 ibi.

p Dom⁹ aũt ei⁹ publicet̃. i. bona ipſi⁹ fiſco regio ap-
plicent̃. q Deus aũt q̃ habitare fecit ꝛc̃. hoc dixit
rex deuot⁹: rogans deũ celi. vt ꝑ omnipotẽtiaꝫ ſuam ꝛ
iuſticiam puniat impediẽtes dictaꝫ edificatõꝫ. ſi aliq̃
tales ſurgerẽt q̃s nõ poſſet punire. eo q̃ nõ eſſent ſub
ſua p̃tãte.
r Igit̃ thãtan
nai. Hic ꝯñr de-
ſcribit̃ mandati
regis executio ꝛ
p̃mo circa h̃ de-
ſcribit̃ ꝯſumma
tio tẽpli. ſcd̃o de
dicatio ꝯſũmati
ibi. Fuerũt aũt.
Circa p̃mũ p̃i
mo ponit̃ diligẽ
tia gẽtiliũ q̃ erãt
ſub regis. iõ ſub
dit̃.
s Scd̃m q̃ p̃-
cepat dari⁹ rex
ꝛc̃. ꝛ ſic p3 ꝑ ef-
fectũ q̃d dictũ ẽ
ſ. ſ. q̃ iſti nõ hẽ-
bant voluntatẽ
impediendi op⁹
dei. ſ; magis ꝓ-
mouendi. decla-
rata circa hoc re
gis volũtate. ſe-
cũdo ponit̃ exe-
cutio opis ꝑ iu-
deos. cũ dicit̃.
t Senioꝛes ãt
iudeoꝝ edifica-
bant. ꝓp̃l'm indu
cendo ad opus.
v Iux. ꝓphiaꝫ
aggei ꝛc̃. q̃ p̃dixe
rat op⁹ nõ impe
diri a pſis.
x Iubẽte deo
iſrl'. ꝑ aggeum ꝛ
zachariaꝫ ꝓphe-
tas ſuos.
y Et iubẽte cy
ro. vt h̃r. ſ. j. ca.
z Et dario. vt3
in iſto ca.
a Et artaxerxe
Dicit aũt ra. ſa.
q̃ iſte artaxer-
xes idem eſt q̃d
dari⁹ ſ; vocat⁹ ẽ
dari⁹ noie ꝓpꝛio
artaxerxes noie
cõi regio. q2 ſm

a Sicut ſcriptum eſt in li. moyſi. hoc nō refert ad or dines ſacerdotū ꝛ vices leuitaꝝ q̄s dauid inſtituit. vt hꝫ .j. Parali. ſ ad officia ſacerdotū ꝛ leuitaꝝ de quib⁹ hꝫ Leui. xxiij. b Fecerūt aūt filij trāſmigratōis .i. filij iſrl' q̄ venerant de tranſmigratiōe. d Paſcha. xiiij. die menſis primi ſm̄ q̄ p̄cipit Exo. xij. c Quaſi vn⁹ .i. totalit' ꝛ pfecte. e Et ↄuerterat cor regis aſſur licet em̄ p̄ncipaliter diceret' rex pſaꝝ eo q' ibi erat trāſlata monarchia tn̄ dr̄ rex aſſur. q: regnū aſſyriorū erat ſub eo ſicut rex frācie dr̄ rex nauarre.

Capi. vij.

Poſt hec āt Poſtq̄ ſuperius actū eſt de ꝑpli reductiōe hic ↄn̄r agit' de eius inſtructiōe ꝑ eſdram ſacerdotē. ipſe enim eſdras p̄mo venit de babylone cum zorobabel ꝛ ioſue ſ poſtea rediꝫ vt aliq̄s d' illis q̄ remanſerant ſecū adduceret ꝛ grās a rege impetraret p̄mo igit' ſub ipſo deſcribit' ordinatio templi. ſcd̄o informatio ꝑpli ca. ix. Circa primū p̄mo deſcribit' ipſi⁹ eſdre legatō. q: fuit miſſus a rege tanq̄ legatus a latere ſcd̄o legatōis executio ca. viij. p̄ma in tres. q: p̄mo deſcribit' legati ↄditō. ſcd̄o legatōis forma ſiue explicatio. ibi. hoc ē aūt exemplar. t'cio gr̄iarum actio. ibi Benedict⁹ dn̄s. Circa p̄mū dr̄. a Poſt hec āt v'ba in regno artaxerxiſ. dicit āt ra. ſa. q' iſte fuit dari⁹ vt dictū eſt ca. p̄cedēti ꝛ fuit iſtud anno. vij. regni eius .ſ. anno immediate ſeq̄nti poſt ↄſummatōz templi q̄ facta fuit anno. vj. regni ei⁹. Joſeph⁹ v'o dicit q' iſte ē fili⁹ darij quē vocat xerxe. vt dictū ē ca. p̄cedēti. b Eſdras fili⁹ ſaraie ꝛc. in h' oñdit' ↄditio legati q̄tū ad gen⁹. q: deſcēdit de aarō. multi tn̄ inṫmedij h' omittunt' qui ponunt' .j. ꝑalip. v. c Et ipſa ſcriba velox

hircos capraꝝ ꝓ pctō toti⁹ iſrl' duodecī iuxta nūeꝝ tribuum iſrl'. Et ſtatuerūt ſacerdotes in ordinib⁹ ſuis ꝛ leuitas in vicib⁹ ſuis ſuper oꝑa dei in hirl'm: a ſicut ſcriptum ē in libro moyſi. b Fecerūt aūt filij trāſmigrationis d paſcha q̄rtadecia die mēſis primi. Purificati eñi fuerant ſacerdotes ꝛ leuite c q̄ſi vn⁹: oēs mūdi ad imolandū paſcha vniuerſ' filijſ tranſmigratōis ꝛ fr̄ib⁹ ſuis ſacerdotib⁹ ꝛ ſibi. Et comederunt filij iſrl' q̄ reuerſi fuerant de tranſmigratiōe. ꝛ oēs q̄ ſe ſeꝑauerant a coinq̄natiōe gētiū t're ad eos vt q̄rerent dn̄m deū iſrl'. Et fecerūt ſolēnitatē azimoꝝ ſeptem dieb⁹ in leticia: qm̄ letificauerat eos dn̄s: e ꝛ conuerterat cor regis aſſur ad eos vt adiuuaret man⁹ eoꝝ in oꝑe dom⁹ dn̄i dei iſrael.

Ca. vij.

a Poſt hec aūt v'ba in regno artaxerxis r'gis pſaꝝ: b eſdras fili⁹ zaraie: filij azarie: filij helchie: filij ſellum: filij ſadoch: filij achitob: filij amarie: filij azarie: filij maraioth: filij zarie: filij ozi: filij bocci: filij abiſue: filij phinees: filij eleazar filij aarō ſacerdotis ab initio: ipſe eſdras aſcendit de babylone c ꝛ ipſe ſcriba velox in lege moyſi quam dn̄s de⁹ dedit iſrl'. d Et dedit ei rex e ſm̄ manum dn̄i dei eius bonā ſuꝑ eum: oēm petitōz eius. f Et aſcenderunt de filijs iſrael ꝛ de filijs ſacerdotū ꝛ de filijs leuitaꝝ ꝛ de cantorib⁹ ꝛ de ianitorib⁹ ꝛ de nathīneis in hirl'm anno ſeptimo artaxerxis regis: ꝛ venerūt in hirl'm menſe q̄nto: ipſe ē an n⁹ ſeptim⁹ regis. Quia i primo die menſis primi cepit aſcendere de babylone: ꝛ in primo die mēſis quinti venit in hirl'm iuxta manū dei ſui bonā ſuꝑ ſe. g Eſdras āt parauit cor ſuū: h vt inueſtigaret legē dn̄i i ꝛ faceret k ꝛ doceret in iſrl' l p̄ceptū m ꝛ iudiciū. n Hoc eſt aūt exemplar epl'e edicti qd̄ dedit rex artaxerxes eſdre ſacdoti ſcribe erudito i ſmonib⁹ ꝛ p̄ceptis dn̄i ꝛ ceremonijs ei⁹ in iſrl'. o Artaxerxes rex regū p eſdre ſacerdoti ſcribe legiſ dei celi doctiſſimo ſalutem. A me decretū eſt q vt cuicūq̄ placuerit i regno meo de pplo iſrl' ꝛ de ſacerdotib⁹ e⁹ ꝛ de leuitis ire in hirl'm tecum vadat. r A facie em̄ regis s ꝛ ſeptē ↄſiliatoꝝ ei⁹ miſſus es vt viſites iudeam ꝛ hirl'm t in lege dei tui q̄ eſt i manu tua: v ꝛ vt feras argētum ꝛ auꝝ qd̄ rex ꝛ ↄſiliatores ei⁹ ſponte obtulerīt deo iſrl': cui⁹ in hirl'm tabernaculum eſt. Et omne argētū ꝛ auꝝ qd̄cūq̄ inueneris in vniuerſa ꝓuincia babylōis ꝛ ppl's offerre voluerit ꝛ de ſacerdotib⁹ qui ſponte obtulerint domui dei ſui que ē in hieruſalē: libere accipe

in legē moyſi. q: legem ↄbuſtā a chaldeis reparauit. ꝛ q̄ nouas lr̄as inuenit q̄bus v'ba hebraica expediti⁹ ꝛ meli⁹ ſcribunt': ꝛ ſic oñdit' ei⁹ ↄditio q̄tū ad ſciaꝫ. d Et dedit ei rex .i. petitiones ſuas ↄceſſit. e Scd̄m manum dn̄i dei eius bo. ſuꝑ eum. q: hoc factū eſt magis ex dei bonitate: q̄ eſdre idoneitate.

f Et aſcenderūt d' filijs iſrl'. q: irl'm eſt in altiori ſitu q̄ regio babylōis vn̄ receſſerunt.

g Eſdras aūt parauit cor ſuū .i. totam attentōꝫ ſuaꝫ poſuit.

h Et inueſtigaret legem dn̄i. eam reparando.

i Et faceret eaꝫ. oꝑe ad implendo.

k Et doceret in iſrl'. hic eſt debit⁹ p̄ceſſus doctoris: ſic ieſus cepit facere ꝛ docere. vt hꝫ Act. primo.

l Preceptū. q̄tū ad moralia.

m Et iudiciū. q̄tum ad iudicialia. dicit aūt h' Ra. ſa. mḡri dicere q' iſte eſdras ipſe eſt malachias. q̄ in. xij. ꝓphetis vltim⁹ ponit'.

n Hoc eſt aūt exemplar. hic ↄn̄r deſcribit' legationis forma: cū ſubdit'.

o Artaxerxes rex regum. q: plures reges hēbat ſub ſe ꝛ in hoc apparet delegantis auctas.

p Eſdre ſacerdoti ſcribe legis dī celi doctiſſimo. in q̄ apparet legati idoneitas.

q Vt cuicūq̄ placuerit ꝛc. i. nullum cogit ad redeundum: ſ omnes licētiauit.

r A facie em̄ regis .i. a p̄ntia eius ꝛ ordinatione.

s Et ſeptem ↄſiliarioꝝ eius. ſcientium leges ꝛ iura maioꝝ. vt hꝫ in li. Heſter. ꝛ ſemꝑ aſſiſtebāt regi. ne aliquid indecens faceret ex defectu conſilij.

t In lege dei tui que eſt in manu tua .i. quam habes in promptu: vt patet ex predictis.

v Et feras argentum ꝛ aurum. ex dono regis et ex donis principū ꝛ etiam populariū: ſiue ſint gentiles: quoniam audita virtute dei multi gentilium miſerunt munera ad templum: ſiue iudei. Et plures de illis noluerunt

recedere de babylone. detenti vxoꝝ suaꝝ 7 filioꝝ 7 bonoꝝ tpaliū amore. tn̄ miserūt munera. [a] Et sacrificia. q̄ fiebāt de aialib⁹. [b] Et libamina. q̄ fiebāt de liq̄dis. s. vino 7 alio. [c] Dabis de thesauro 7 fisco regis. i. de pecunia iā collecta 7 colligenda a pplo habitante trās flumē p ministros regis ad hoc statutos. q̄b⁹ rex pcepit vt talia expedirēt esdre sacerdoti: iō subdit. Decreui oībus custodibus arce publice 7c.

[e] Et vsq̄ȝ ad vini bathos centum. bathus ē mēsura ɔtinēs. l. sextarios hebraicos. sm Isid. xvi. ethy. Et tn̄ valde pui. vt dixi diffusi⁹. iij. reg. vij. c.

[d] Et vsq̄ȝ ad frumenti choros centū. choros aūt ɔtinet. xxx. modios. 7 est tercia ps oneris vni⁹ cameli.

[f] Sal vero absq̄ȝ mēsura. q2 in oī sacrificio ponebat.

[g] Ne forte irascat ɔ regnū reg. sciebat eni q potētia regni sui depēdebat a volūtate di.

[h] Ut vectigal. i. censū de rebus q̄ portant.

[i] Et tributū. qḋ a psonis capitaneis soluit.

[k] Et annonas. i. victū q̄ custodib⁹ terre pbebat.

[l] Nō ha. po. imponēdi sup eos. p eo q̄ eēnt deseruiētes cultui diuino 7 vacantes studio dn̄i eē a talib⁹ imunes.

[m] Constitue iudices 7 psides. i. si aliq̄ sunt insufficiētes ad iudicādum amoue 7 institue alios sufficiētiores.

[n] Et oīs q̄ nō fecerit legem dei tui q̄tū ad iudeos q̄ ad ipam tenebāt.

[o] Et legē reg. i. mādatū ei⁹ qḋ hȝ vim legis q̄tū ad gentiles 7 iudeos: q2 vtriq̄ȝ erant ei subiecti.

[p] Iudicium erit de eo. i. punitio. [q] Siue in mortē. i. corpalem. [r] Siue in exilium. qḋ est mors ciuilis. [s] Siue in ɔdemnationē sbe eius. q2 sm q̄titatem delicti debet pena mensurari. [t] Benedict⁹ dn̄s. hic ponit grāꝝ actio 7 in aliq̄b⁹ libris pmittit. Et dixit esdras scriba. sȝ nō ē in hebreo nec ē de textu sȝ subintelligit. ꝓpt qḋ aliq̄ doctores apposuerunt in

7 studiose eme de hac pecunia vitulos. arietes. agnos [a] 7 sacrificia [b] 7 libamīa eoꝝ 7 offer ea sup altare templi dei vr̄i qḋ est in hierl'm. Sȝ 7 siqd tibi 7 frīb tuis placuerit de reliquo argento 7 auro: vt faciatis iuxta voluntatē dei vr̄i facite. Uasa q̄ȝ q̄ dant tibi in ministeriū dom⁹ dei tui trade in ɔspectu dei in hierl'm. Sȝ 7 cetera q̄bus opus fuerit in domum dei tui quātūcunq̄ȝ necesse ē vt expēdas [c] dabis de thesauro 7 de fisco regis 7 a me. Ego artarxerses rex statui atq̄ȝ decreui omnib custodibus arce publice qui sunt trans flumen: vt qḋcūq̄ȝ petierit a vobis esdras sacerdos scriba legis dei celi. absq̄ȝ mora detis vsq̄ȝ ad argēti talenta centū: [d] 7 vsq̄ȝ ad frumēti choros centū: [e] 7 vsq̄ȝ ad vini bathos centū: 7 vsq̄ȝ ad bathos olei centū [f] sal vero absq̄ȝ mensura. Omne qḋ ad ritum dei celi ptinet tribuat diligenē in domo dei celi: [g] ne forte irascat contra regnū regis 7 filiorū eius. Uobis q̄ȝ notum facimus de vniuersis sacerdotibus 7 leuitis cantorib 7 ianitorib nathinneis 7 ministris dom⁹ dei hui⁹ [h] vt vectigal [i] 7 tributū [k] 7 annonas nō hēatis ptātem imponēdi sup eos. Tu autē esdra sm sapiā dei tui que est in manu tua: [m] ɔstitue iudices 7 psides vt iudicent oī pplo q̄ est trans flumen: his vicȝ q̄ nouerūt legē dei tui: sȝ 7 imperitos docete libere. [n] Et omnis q̄ nō fecerit legē dei tui [o] 7 legem regis diligent [p] iudiciū erit de eo [q] siue in mortē: [r] siue in exiliū: [s] siue in ɔdemnatōē sbe eius: vel certe in carcerem. Et dixit esdras scriba. [t] Benedict⁹ dn̄s deus patrū nr̄oꝝ [u] q̄ dedit h in corde regis [x] vt glorificaret domū dn̄i q̄ est in hierl'm: 7 in me inclinauit misericordiā suā coram rege 7 ɔsiliatorib ei⁹ 7 vniuersis principib regis potentib. [y] Et ego ɔfortat⁹ manu dn̄i dei mei q̄ erat in me [z] ɔgregaui de isrl' principes q̄ ascēderēt mecum.

Ca. viij.

Hi sunt ḡ principes familiarū 7 genealogia eoꝝ q̄ ascenderunt mecū in regno artaxerxis reg de babylone. De filijs phinees: gerson. [c] De filijs ithamar daniel. De filijs dd: attus. De filijs sechenie: 7 de filijs pharos zacharias: 7 cū eo numerati sunt viri centum quinq̄ginta. De filijs phet moab: elioenai filius zaree 7 cū eo ducenti viri. De filijs sechenie: fili⁹ ezechiel: 7 cum eo trecenti viri. De filijs addan: nabath fili⁹ ionathan: 7 cum eo quinquaginta viri. De filijs helam: esaias fili⁹ athalie: 7 cū eo septuaginta viri. De filijs saphacie: zebedia fili⁹ michael: 7 cum eo octoginta viri.

libris suis p modū glo. 7 postea textui insertū fuit p impiciā scriptoꝝ. sicut 7 in plurib⁹ alijs locis sile factū ē. [u] Qui dedit hoc in corde regis. totū eni bn̄ficiū a rege ipetratū deo attribuit tanq̄ȝ grtus. [x] Ut glificaret domū dn̄i. magnis muneribus 7 puilegijs ɔcessis ibidem ministrantibus. vt patȝ p pdicta.

[y] Et ego ɔfortatus ma. dn̄i. i. eius directione.

[z] Congregaui de isrl' principes. i. capitaneos vl' principales domoꝝ q̄ ascenderunt mecum vt tractarent adinuicem de ptinētibus ad meum ɔcessum.

Ca. viij.

[a] Hi sunt ḡ principes. Hic ɔseq̄nter describit legatōnis executio q̄ ɔsistit in recessu de babylone 7 accessu ad hierl'm. Circa qḋ pmo ponit ipsi pficiscentis numeratio. scḋo ipsa pfectio. ibi. Predicaui ibi ieiunium. pma i duas q2 primo ponit numeratio pficisci volētiū generalit. scḋo leuitaꝝ spālit ibi. Quesiuiq̄ȝ i populo. Circa pmū legat lr̄a sic̄ iacȝ excepto qḋ sequit.

[b] De filijs phinees dicūt h expositores nr̄i cōmunit q iste nō pōt intelligi phinees q̄ fuit fili⁹ eleazari filij aaron. Silr cū di.

[c] De filijs ithamar. i. descendētib⁹ ab ithamar nō pōt intelligi ithamar q̄ fuit filius aaron. q2 infra eodem ca. di. q de filijs leui nō fuerūt aliqui inuenti in pplo illo q̄ tunc erat cū esdra. Phinees aūt fili⁹ eleazari. 7 ithamar fili⁹ aaron fuerūt de tribu leui. 7 iō dicunt q isti fuerūt alij similium noim. sȝ q̄cquid sit de principali dicto. s. q fuerint de tribu aaron. vel de alijs tribubus habentes noia similia. rō tn̄ inducta nō valet. imo ɔtrariat textui quem p se allegat. q2 ibi. sic loquit esdras. quesiuiq̄ȝ in pplo 7 sacerdotibus

de filiis leui ⁊ nō inueni ex q̄ ptꝫ q̄ cū eſdra erant aliq̄ populares ſiue laici q̄ erāt de tribu iuda ⁊ beniamin: et aliq̄ ſacerdotes de tribu aaron: ⁊ qđ ſubdit. De filiis leui nō inueni. intelligēdum eſt de ſimplicibus leuitis. put leuite ꝯ aarōitas diſtiguūt: put dictū fuit plenꝰ Nu. iiii. Leuite eñ dupliciter dicunt. Uno mō generalit oēs illi q̄ ſūt de tribu leui. ⁊ ſic ſacerdotes dicūt leuite alio mō ſpālit: put leuite diſtinguūt ꝯ ſacerdotes ⁊ ſic ſacerdotes dicūt aaronite. alii aūt dicunt ſimplices leuite. ⁊ de iſtis nō fuerūt tūc aliq̄ inuenti in pplo q̄ tm̄ neceſſarii ſūt i cultu dei ad miſtrādū ſacerdotibus.

d Queſiuiqꝫ. Hic ponit nūeratio ſimpliciuꝫ leuitarū ſpāliter qꝛ de iſtis nō fuerūt aliq̄ inuenti in illo pplo vt dictū ē. ⁊ iō eſdras miſit nūcios ad q̄rendū aliq̄s de iſtis: vñ ſubdit.

e Et miſi eos ad heddo ⁊c. dicunt aūt expoſitores nři cōiter. q̄ miſit nūcios ad iudeos qui erāt vltra montes caſphios q̄s tranſtulerat theglatphalaſſar ⁊ ſalmanaſar reges aſſyrioꝝ de regno decē tribuū vt hř. iiii. Reg. ſ; hoc pōt improbari p textuꝫ. ii. Paralip. xi. vbi dr̄ q̄ ſacerdotes ⁊ leuite q̄ erant in vniuerſo regno iſrael dimiſſo hieroboam q̄ colebat vitulos aureos. venerūt ad roboā regē iude. ⁊ extūc in regno ſuo manſerūt vſqꝫ ad tranſmigratōꝫ q̄ facta eſt p nabuch. Ex quo ptꝫ q̄ nō fuerūt captiuati cum. x. tribubus ⁊ iō fruſtra miſiſſet illuc nūcios eſdras ad q̄rēdū duꝫ leuitas. Item pōt improbari p textū in hoc libro qꝛ ca. pcedenti dr̄ q̄ eſdras cū plurib' aliis receſſit de babylone ad eūdum v̄ſus hirlm ſeptio anni regis artharxerſis primo die primi mēſis: ⁊ venerūt vſqꝫ ad fluuiū q̄ decurrit ad bana. vt hř in hoc ca. ⁊ ibi māſerūt trib' diebus ⁊ poſtea miſerūt nūcios ad q̄rendū leuitas. q̄bus adductis, xii. die mēſis eiuſdē receſſerūt de fluuio bana: vt hř infra iſto ca. ⁊ ſic miſſio nunciorꝝ p leuitis ⁊ eorꝝ precatio vt venirent ad eſdrā ⁊ aducc' ipſorꝝ ad eum. totum hoc fuit factū in ſpacio octo dierꝝ: ⁊ ꝓpt̄ hoc locꝰ caſphie vñ fuerunt adducti nō poterat eſſe multum longe a flumine bana vbi erat eſdras cū ſua comitiua. ⁊ iō dicit hic Ra. ſa. q̄ caſphia eſt nomē loci in regione babylonis: vbi multi de leuitis ⁊ nathineis manebant q̄ nō aſcenderant cū zorobabel ⁊ ioſue filio Ioſedech. loca v̄o ad q̄ decem tribus fuerūt captiuate. multum valde diſtāt a babylone. ꝓpt̄ qđ in tam paruo tēpe nunq̄ non potuiſſent illuc ire ⁊ redire. vnde dicunt hebrei q̄ nulli redierunt de illa captiuitate. ſ; iudei qui ſunt diſpſi p orbeꝫ in europa ⁊ africa ſunt de tribub' iude ⁊ beniamin ⁊ leui exceptis paucis q̄ d' captiuitate. x. tribuum fugiendo euadentes ꝯiūxerunt ſe regno iude ⁊ in captiuitate babylonica fuerūt captiuati cum trib' tribubus p̄dictis. ⁊ cum eis redierūt q̄ voluerūt redire: ſicut dictum eſt ſupra. i. ca. cetera patent ex dictis.

De filiis ioab obedia filiꝰ iheihel: ⁊ cū eo ducēti decē ⁊ octo viri. De filiis ſelomith. filiꝰ ioſphie: ⁊ cum eo cētū ſexagita viri. De filiis bebai: zacharias filiꝰ bebai ⁊ cū eo vigitiocto viri. De filiis ezead. iohānan filius ezethan: ⁊ cū eo centū decē viri. De filiis adonicā qui erant nouiſſimi: ⁊ hec noia eorꝝ. helipheleth ⁊ heihel ⁊ ſamaias: ⁊ cuꝫ eis ſexagita viri. De filiis beggui vthai ⁊ zachur: ⁊ cū eis ſeptuagita viri. Cōgregaui aūt eos ad fluuiū q̄ decurrit ad hana: ⁊ manſimꝰ ibi trib' diebus. [d] Queſiuiqꝫ in pplo ⁊ in ſacerdotib' de filiis leui ⁊ nō inueni ibi. Itaqꝫ miſi helizer ⁊ ariel ⁊ ſemeiam ⁊ helnathā ⁊ arib ⁊ alterꝝ helnathan ⁊ nathan ⁊ zachariam ⁊ meſollam principes. ⁊ ioarib ⁊ helnathan ſapientes. [e] ⁊ miſi eos ad heddo q̄ ē primꝰ in caſphie loco. Et poſui in ore eorꝝ v̄ba q̄ loq̄rent ad heddo ⁊ ad frēs eiꝰ nathineos in loco caſphie vt adducerēt nob̄ miſtros domos dei noſtri. Et adduxerunt nobis p manum dei noſtri bonam ſup nos virū doctiſſimum de filiis mooli filii leui. filii iſrl' ⁊ ſarabiaꝫ ⁊ filios eius ⁊ frēs eius decem ⁊ octo: ⁊ aſabiam ⁊ cuꝫ eo Eſaiam de filiis merari: frēſqꝫ eius ⁊ filios eius viginti. Et de nathinneis quos dederat dauid: ⁊ principes ad miſteria leuitarꝝ: nathineos ducentos viginti. Oēs hi ſuis noib' vocabāt. [f] Et pdicaui ibi ieiunium iuxta fluuium bana vt affligeremur corā dño deo nřo ⁊ peteremus ab eo viā rectā nobis ⁊ filiis nřis vniuerſeqꝫ ſbē nře. [g] Erubui eñ petere a rege auxiliū ⁊ eq̄tes q̄ defenderent nos ab inimicis i via: qꝛ dixeramꝰ regi. Manus dei nři eſt ſup oēs q̄ q̄runt eum in bonitate: ⁊ imperium eius ⁊ fortitudo eiꝰ ⁊ furor ſup omēs q̄ derelinquunt eū. Ieiunauimꝰ aūt ⁊ rogauimꝰ deū nřm p hoc ⁊ euenit nobis pſpere. [h] Et ſepaui de principib' ſacerdotum duodecim: ſarabiā ⁊ aſabiā: ⁊ cū eis de fratribus eorꝝ decem. [i] Appēdiqꝫ eis argentū ⁊ aurꝝ ⁊ vaſa cōſecrata domus dei nři q̄ obtulerat rex ⁊ ꝯſiliatores eiꝰ ⁊ principes eiꝰ: vniuerſuſqꝫ iſrael eorꝝ qui inuenti fuerant. Et appendi in manibus eorꝝ argenti ⁊ talenta ſexcēta quinq̄ginta: ⁊ vaſa argētea cētū: auri v̄o cētū talenta: ⁊ crateres aureas

f Et p̄dicaui ibi. hic ꝯñr deſcribit ꝑpli numerati pfectio. ⁊ pmo deſcribit huiꝰ pfectiōis debita diſpoſitio. ſcđo executio ibi. Promouimus ergo. Debita aūt diſpoſitō ad pficiſcēdum p viam piculoſaꝫ primo fuit p ieiunium ⁊ orōneꝫ vt impetraret directiōem diuinam. ⁊ hoc eſt qđ dicit.

f Et pdicaui ibi ieiunium. i. ſolēnit̄ omnibꝰ impoſui: cuiꝰ cauſa ſubdit.

g Erubui eñ petere a re. au. Sed videt q̄ in hoc peccauerit exponendo ſe ⁊ comitiuam ſuam piculis ꝓpter erubeſcentiam. Ad qđ dicendum. q̄ hoc nō fecit ꝓpter erubeſcentiaꝫ ꝓprie pſone. ſ; qꝛ hoc reuerti poterat in obprobrium diuine potentie: qꝛ rex gentilis poſſet credere ⁊ dicere q̄ deus iudeorꝝ nō eſſet potens ad eos defendendū ⁊ iō non peccauit eſdras hoc faciendo ꝓpter honorē diuinum. ſcđo fuit diſpoſitio pfectionis in hoc. q̄ p̄cioſa q̄ portanda erant in hirlm: fuerūt tradita ſacerdotibꝰ ad defendendum: ⁊ hoc eſt qđ dicit.

h Et ſepaui de principibꝰ ſacerdotū. i. de principalibꝰ ⁊ valentioribus eorꝝ.

i Appendiqꝫ eis. i. ſub certo pōdere ⁊ numero tradidi.

Cetera patent in lr̄a. k Promouim⁹ ergo. Hic oñr deſcribit ꝑfectionis executio: vbi p̄mo tangit termin⁹ a q̄ cum dī. Promouim⁹ ḡ a flumine hana. ⁊ termin⁹ ad que ibi. Ut ꝑgerem⁹ hierlm̄. ⁊ modus ꝓficiſcēdi. ibi. legēs. l Et man⁹ dei nr̄i fuit ſuꝑ nos. i. ei⁹ vīt⁹ nos dirigēs ⁊ ꝓ-

m Et māſim⁹ ibi trib⁹ diebus. vt q̄ ec ꝓbabita cū maiori deliberatione traderēt p̄cioſa q̄ erant deportanda ideo ſubdit.

n Die autē q̄rta appēſum ē argētū ⁊c. i. ſb̄ certo pōdere ⁊ nūero traditū.

o Sed ⁊ q̄ ve. de capti. ⁊c. holo. obtulerūt. in q̄ apparet deuotio illoꝝ q̄ venerunt.

p Dederūt autē edicta reg. i. eplas eius ſiue decretū ſupra dictum: qd̄ erat in fauorē iudeoꝝ ideo ſubdit.

q Et eleuauerūt ꝓplm̄ ⁊ domū dei. q̄ꝛ ꝓplus iſrl̄ fuit in maiori honore q̄ꝫ añ: ⁊ miſtri templi fuerūt a tributo liberati: ⁊ templum mūerib⁹ r̄gis honoratū: vtꝫ ex dictis.

Capi. ix.

a Poſtq̄ꝫ autē. Hic oñter deſcribit informatio ꝓpli ꝑ eſdrā ſacerdotem. Circa qd̄ p̄rio ponit ꝓpli tranſgreſſio. ſcd̄o eiuſdem correctio ca. x. Circa primū. primo ponit trāſgreſſionis manifeſtatio. ſcd̄o ponit lamētatio. ibi. Cūq̄ꝫ audiſſem. Circa p̄mū ſciēdū q̄ filij iſrl̄ q̄ de babylone venerant cū zorobabel ⁊ ioſue: vidētes q̄ vxores ſue de ꝓplo iſrael eſſent deturpate ⁊ ꝯfracte ex labore itineris ⁊ alijs miſerijs q̄s ſuſtinuerant in via. cum veniſſent in iudea ꝯtempſerunt eas ⁊ ꝓ magna ꝑte abiecerunt accipiētes ſibi vxores alienigenas ꝯ p̄ceptum legis Deut. vij. eo q̄ erat occaſio ydolatrie. q̄ꝛ ſalomō ſapientiſſim⁹ ꝑ vxores alienigenas fuit ad ydolatriam tractus: ⁊ hec tranſlatio fuit denunciata eſdre ſacerdoti ꝑ illos q̄ venerant cum eo: ⁊ hoc eſt qd̄ dicit. Acceſſerūt ad me principes dicentes: non eſt ſeparatus ⁊c. ⁊ patet lr̄a ex dictis. Sciendum tñ q̄ illi q̄ de nouo venerant cum eſdra non erant ꝑticipes tranſgreſſionis illius. q̄ꝛ adhuc nō fuerāt tantū in terra iſrael q̄ accepiſſent ibi vxores alienigenas ⁊ filios ꝓcreaſſent.

vinginti q̄ hēbant ſolidos millenos: ⁊ vaſa eris fulgētis optimi duo pulchra vt auꝝ. Et dixi eis. Uos ſcti dñi ⁊ vaſa ſancta: ⁊ argentū ⁊ auꝝ qd̄ ſponte oblatū eſt dño deo patꝝ nr̄oꝝ. Uigilate ⁊ cuſtodite: donec appēdatis corā principib⁹ ſacerdotum ⁊ leuitaꝝ ⁊ ducib⁹ familiaꝝ iſrl̄ in hierlm̄ in theſauꝝ dom⁹ dñi. Suſceperūt aūt ſacerdotes ⁊ leuite pōdus argenti ⁊ auri ⁊ vaſoꝝ vt deferrēt hierlm̄ in domū dei nr̄i. [k] Promouimus ḡ a flumine hana duodecima die mēſis primi: vt pergeremus hierlm̄. [l] Et manus dei nr̄i fuit ſuꝑ nos ⁊ liberauit nos de manu inimici ⁊ inſidiatoris in via. Et venim⁹ hierlm̄: [m] ⁊ māſim⁹ ibi trib⁹ dieb⁹. [n] Die aūt q̄rta appenſum eſt argētum ⁊ auꝝ ⁊ vaſa in domo dei nr̄i ꝑ manū remoth filij vrie ſacerdotis ⁊ cū eo eleazar fili⁹ phinees cūq̄ꝫ eis iozaded fili⁹ ioſue ⁊ noadaia fili⁹ bennoni leuite: iuxta numeꝝ ⁊ pōdus omnium. Deſcriptū eſt omne pondus in t̄pe illo. [o] Sꝫ ⁊ q̄ venerant de captiuitate filij trāſmigratōis obtulerunt holocauſtomata deo iſrl̄. vitulos duodecī ꝓ omī ꝓplo iſrl̄: arietes nonagintaſex: agnos ſeptuagintaſeptē: hircos ꝓ peccato duodecī: oīa in holocauſtū dño. [p] Dederūt aūt edicta r̄gis ſatrapis q̄ erāt de ꝯſpectu regis ⁊ ducib⁹ trans flumē. [q] ⁊ eleuauerūt ꝓplm̄ ⁊ domū dei.

[a] Poſtq̄ aūt Ca. ix.

Hec ꝯpleta ſunt: acceſſerūt ad me p̄ncipes dicentes. Non ē ſeꝑat⁹ ꝓpl's iſrl̄. ⁊ ſacerdotes ⁊ leuite a ꝓplis terraꝝ. ⁊ de abominatōib⁹ eoꝝ: chananei videl3 ⁊ ethei ⁊ pherezei ⁊ iebuzei ⁊ ammonitaꝝ ⁊ moabitaꝝ ⁊ egyptioꝝ ⁊ amorreoꝝ. Tulerunt eīn de filiab⁹ eoꝝ ſibi ⁊ filijs ſuis. ⁊ ꝯmiſcuerūt ſemē ſctm̄ cum populis terraꝝ. [b] Manus etiā principū ⁊ magiſtratuū fuit in trāſgreſſiōe hac prima. [c] Cūq̄ꝫ audiſſem ſmonē iſtum: [d] ſcidi palliū meum ⁊ tunicā. [e] ⁊ euulſi capillos capitis mei ⁊ barbe [f] Et ſedi merēs. [g] Conuenerunt aūt ad me oēs q̄ timebant v̄bum dei iſrl̄ ꝓ tranſgreſſiōe eoꝝ q̄ d̄ captiuitate venerāt: ⁊ ego ſedebā triſtis vſq̄ꝫ ad ſacrificiū veſꝑtinū: [h] ⁊ in ſacrificio veſꝑtino ſurrexi de afflictōe mea [i] ⁊ ſciſſo pallio ⁊ tunica [k] curuaui genua mea ⁊ expandi man⁹ meas ad dñm deū meum ⁊ dixi. [l] Deus me⁹ ꝯfundor ⁊ erubeſco leuare faciē meam ad te: [m] q̄m iniquitates noſtre multiplicate ſūt ſuꝑ caput noſtrū: [n] ⁊ delicta

b Man⁹ ⁊c. in tranſgreſſione hac prima. hoc dupliciter exponit. Uno mō q̄ ly p̄rima ſit adiectiuū tranſgreſſionis: ita q̄ iſta tranſgreſſio fuerit prima in q̄ ꝓpls iſrl̄ peccauit poſt reditū de captiuitate: ita q̄ minores ꝓpli p̄mo peccauerūt in hoc ⁊ ex ꝯſequēti maiores. Alio mō q̄ ly p̄rima ſit adiectiuū huius dictōis manus: ⁊ ſic eſt ſenſus q̄ principes et maiores primo peccauerūt in hac tranſgreſſione. ⁊ poſtea minores.

c Cūq̄ꝫ audiſſem. Hic oñr deſcribit dcē trāſgreſſionis lamētatio: ⁊ ſcd̄o dei dep̄catio. ibi. Et i ſacrificio veſꝑtino. Circa primū dicit.

d Scidi palliū meū. h̄ erat modus hebreorum ſcindere veſtes ſuꝑueniēte magna triſticia.

e Et euulſi capillos ⁊c. i. ſignū magni doloris ⁊ penitentie.

f Et ſedi merēs. ſicut iob cōraſo capite ſedit i terra lamētabatur aūt iſte pctā alioꝝ tanq̄ꝫ ſua q̄ꝛ erat mēbrum illius ꝓpli. ſicut ⁊ dañ. ix. c. ꝯfitet pctā populi iſrl̄ tanq̄ꝫ ipſoꝝ p̄rinceps: licꝫ eēt innocens.

g Conuenerūt aūt ad me. ſ. ad ꝯſolandum q̄ntum poterat fieri bono mō.

h Et in ſacrificio. Hic oñr deſcribit ipi⁹ eſdre dep̄catio in qua primo confitet pctā p̄cedentiū ⁊ ſcd̄o penitentiū ibi Et nūc q̄d dicemus. Circa primum dicit.

h Et in ſacrificio veſꝑtino ſurrexi. ex quo patet q̄ ꝑ totum diem fuerat in gemitu ⁊ luctu.

i Et ſciſſo pallio ⁊ tunica. in ſignum humiliatōis.

k Curuaui ge. mea ⁊c. in ſignum deuotionis.

l Deus meus ꝯfun. ⁊ eru. le. fa. meam ad te. ſ. dep̄cādum: cui⁹ cauſa ſubdit.

m Quoniam iniquitates noſtre multiplicate ſunt: eodem modo dicit Luc. xviij. de publicano. qui ex cōfuſione peccatoꝝ ſuoꝝ nō audebat oculos ſuos ad celum leuare.

n Et delicta nr̄a creuerunt vſq̄ꝫ in celū. hyꝑbole eſt

nr̄a creuerũt vſq; ad celũ. [a] a
diebꝰ patrũ nr̄oꝝ. Sꝫ ⁊ noſ
ipſi peccauimꝰ grauit̄ vſq;
ad diem hanc: [b] ⁊ in iniq̄ta-
tibꝰ nr̄is traditi ſumꝰ ipſi. ⁊
reges nr̄i ⁊ ſacerdotes nr̄i i
manũ regũ terraꝝ: [c] ⁊ in gla
diũ [d] ⁊ in captiuitatẽ [e] ⁊ in
rapinam [f] ⁊ in ↄfuſionẽ vul
tus: [g] ſic ⁊ die hac. [h] Et nũc
q̄ſi ad paꝝ ⁊ momẽtũ facta
eſt deꝑcatio nr̄a apud dñm
deũ nr̄m: [i] vt dimitteret no
bis reliq̄e: [k] ⁊ daret pax illi
us in loco ſctõ eiꝰ. ⁊ illumi-
naret oculos nr̄os deꝰ nr̄: [l] ⁊
daret nobis vitã modicã
in ſeruitute nr̄a: q2 ſerui ſumꝰ
⁊ [m] in ſeruitute nr̄a nõ dereli
q̄t nos deꝰ nr̄: ⁊ inclinauit
ſuꝑ nos miſc̄diã coram re-
ge pſaꝝ vt daret nobis vi-
tam ⁊ ſublimaret domũ dei
nr̄i: [n] ⁊ extrueret ſolitudĩes
eiꝰ: [o] ⁊ daret nobis ſpẽ in iu-
da ⁊ hierl'm. [p] Et nũc q̄d di-
cemꝰ dñe deus nr̄ poſt hec.
[q] Quia dereliquimꝰ manda
ta tua que ꝑcepiſti i manu
ſeruoꝝ tuoꝝ ꝓphetaꝝ dicẽs.
[r] Terra ad quam vos ingre
dimini vt poſſideatis eam
terra imũda eſt iuxta imũ-
diciã ꝑploꝝ ceteraꝝq; ter
raꝝ. abominationibꝰ eoꝝ q̄
repleuerũt eam, [s] ab ore vſ-
q; ad os coinq̄natione ſua.
[t] Nũc ergo filias v̄ras ne de
tis filijs eoꝝ. ⁊ filias eoꝝ ne
accipiatis filijs v̄ris [v] ⁊ nõ
queratis pacem eoꝝ ⁊ pſpe
ritatem eoꝝ vſq; in eternũ
vt ↄfortemini ⁊ comedatis
que bona ſunt terre: ⁊ here
des hẽatis filios v̄ros vſq;
in ſeculũ. Et poſt oĩa q̄ ve-
nerũt ſuꝑ nos in opibꝰ nr̄is
peſſimis: ⁊ i delicto nr̄o ma
gno: [x] q2 tu deꝰ nr̄ liberaſti
nos de iniq̄tate nr̄a: ⁊ dedi-
ſti nobis ſalutẽ ſicut eſt ho
die: vt nõ ↄuerteremur ⁊ ir
rita faceremꝰ mandata tua
neq; matrimonia iũgeremus
cũ ꝑplis abominationum
iſtaꝝ. [y] Nunq̄d iratꝰ es no-
bis vſq; ad ↄſummatõ3: ne
dimitteres nobis reliq̄as
ad ſalutẽ. Dñe deꝰ iſrael iu-
ſtꝰ es tu: qm̄ derelicti ſumꝰ
q̄ ſaluaremur ſicut die hac.
[z] Ecce coram te ſumꝰ in deli
cto nr̄o. [3] Nõ eñ ſtari põt co
ram te ſuꝑ hoc. Ca. x.

[a] Ic ergo orante eſdra
⁊ implorante deũ ⁊ flẽ
te ⁊ iacẽte añ tẽplũ dei [b] col
lectus eſt ad eũ de iſrl' cetꝰ
grandis nimis viroꝝ ⁊ mu
lieꝝ ⁊ puerorum. [c] Et fleuit

ad deſignandũ multitudinem ⁊ magnitudinẽ pctoꝝ
patꝝ ꝑcedentiũ: iõ ſubdit̄. a A diebꝰ patꝝ nr̄oꝝ.
ꝓut hꝫ. iiij. Reg. q2 tpe manaſſe regis iude ⁊ ſedechie
⁊ pluriũ alioꝝ multiplicata fuerit pctã valde. b Et
in iniq̄tatibꝰ nr̄is traditi ſumꝰ. in manibꝰ regis egypti
⁊ regis babylo-
nis ⁊ aſſirioꝝ.
vt3 in pluribus
locis. iiij. Reg.
c In gladium
q2 multi de ꝑplo
fuerũt gladiati.
d Et in capti-
uitatẽ. q2 pluri-
es fuerũt in ca-
ptiuitatẽ ducti.
e Et in rapinã
q2 bonis ſuis fu
erũt ſpoliati.
f Et in ↄfeſſio-
nem vultus. q2
fuerũt multipli-
citer deriſi ⁊ vi
tuꝑati.
g Sic ⁊ in die
hac. l3 eñ eſſent
reuerſi de capti
uitate: tñ ſuſtine
bant multa ob-
probria a genti
bꝰ q̄ erant in cir
cuitu vt hꝫ infra
Neem. ij. illi eti
am q̄ remanſe-
rant in babylo-
ne: a gẽtilibꝰ mlt̄
ta obprobria ſu
ſtinebant.
h Et nunc ⁊c.
deꝑcatio nr̄a.
Hoc exponitur
dupliciter. Uno
vt ly paꝝ refera
tur ad ipſos de-
ꝑcantes. q. d. l3
modicũ deꝑcati
fuerimꝰ dñm tã
q̄ paꝝ deuoti:
tamẽ exaudiuit
nos i aliq̄. Alio
mõ ad rem ꝓ q̄
fiebat deꝑcatio
.ſ. populi libera
tione que facta
erat in tribꝰ tri-
bubꝰ tm̄. ſ. iude.
beniamin ⁊ leui. vnde ſubdit.
i Ut dimitterent̄ nobis reliquie. ita q2 ꝑplus non eſt
totaliter deletus licet demeruiſſet.
k Et daret̄ pax illiꝰ in loco ſancto eius. i. aliq̄ fixio ⁊
ſtabilitas in hierl'm. l Et daret nobis modicam vi-
tam. i. paucis ↄcederet̄ vita: q2 plures fuerũt mortui
de ꝑplo q̄ꝫ reſidui. m In ſeruitute nr̄a. lic3 eñ ſacer
dotes ⁊ miniſtri eſſent liberi a tributo regis. vt hꝫ. s. vij.
tñ populꝰ ↄmunis n̄ erat liber. n Et extrueret ſo-
litudines. i. templũ ad ſolitudinẽ prius redactum.
o Et daret nobis ſpem. accipiendi ab eo plura bene
ficia ex preteritis iam collatis. Alio modo exponit̄ qđ
ſupra dictum eſt. Et nũc quaſi ad paꝝ ⁊c. ita q2 li pa-
rum referat̄ ad deum: vt ſit ſenſus: Licet deum deꝑ-
cati fuerimꝰ: tñ in modico exauditi ſumꝰ. nõ ꝓpt̄ defe
ctũ diuine liberalitatis: ſꝫ ꝓpt̄ impedimẽtũ nr̄e iniq̄tatis
Cetera q̄ ſequunt̄ exponant̄ ſicut prius. p Et nũc
quid dicemꝰ. Hic ↄñter eſdras ↄfitet̄ peccata pñtium. ⁊
Et nũc q̄d dicemꝰ dñe. q. d. nõ hẽmꝰ frontẽ deꝑcandi te
q Quia dereliq̄mꝰ mãdata tua. q̄ ꝑcepiſti in manu ſer-
uoꝝ tuoꝝ ꝓphaꝝ. ſ. moyſi ⁊ aaron: q2 moyſes accipiebat
mãdata a deo: ⁊ aaron ꝓponebat ea ꝑplo. vt hꝫ. Exo. iiij.
r Terra ⁊c. imũ
da eſt. ꝓpter multi
plicatões ydola-
trie. ⁊ alioꝝ vicioꝝ
execrabilium ꝑpe
tratoꝝ p gentiles
ibidem habitãtes.
s Ab ore vſq; ad
os. i. abundant ni-
mis. ſicut. iiij. regũ
xxj. dꝫ. q2 manaſſes
effudit ſanguinẽ
innoxiũ multũ ni-
mis ⁊ impleuit hie
ruſalem ſanguine
ꝓphaꝝ vſq; ad os.
t Nunc ẽ filias
v̄ras ne detis filijſ
eoꝝ ⁊c. Iſtud ꝑce
ptũ hꝫ Deut. vij.
v Et non q̄ratis
pacem eoꝝ. q2 ſm
diuinã iuſticiã de
bebant inficere ⁊ iõ
filij iſrael nõ pote-
rant cũ eis facere
federa ꝑpetua lic3
poſſent dare treu-
gas ad tp̄s in aliq̄
caſu: vt dictũ fuit
ſuꝑ libꝝ ioſue. Et
iſtud mãdatũ trãſ
greſſi fuerant illi q̄
redierant de capti
uitate ↄhendo cõ-
nubia cũ gentilibꝰ
cũ quibꝰ erat eis ꝓ
hibitũ ⁊ illicitũ pꝰ
grã3 eis factam a
deo q̄ reduxerat eoſ
de captiuitate. ⁊ h
eſt q2 dꝫ. Et pꝰ oĩa
⁊c. ⁊ ſubdit.
x Quia tu deus
nr̄ liberaſti nos. et
ex hac ingratitudi
ne multum aggra
uabat̄ pctm̄ eoꝝ.
ideo ſubdit.
y Nunq̄d iratus es nobis vſq; ad ↄſummatõ3. i. tota
lem populi deletionem. q. d. hoc demeruimꝰ niſi ex tua li
beralitate ſaluemur: vnde ſubdit.
z Ecce coram te ſumꝰ in delicto nr̄o. tibi ⁊ hominibus
manifeſto. 3 Non eñ ſtari põt coram te ſuꝑ hoc. ad
tegendum. palliandum ſeu defendendũ.

Capitu. x.

a Ic ergo orante eſdra. Hic ↄſequenter deſcribitur
ꝑdicte tranſgreſſionis correctio. Circa quam pri-
mo ponit̄ maioꝝ confeſſio: ſecũdo populi citatio.
ibi. Et miſſa eſt vox. tercio correctionis inchoatio. ibi.
Et ſurrexit eſdras. quarto ↄſummatio. ibi. Et ↄſumma-
ti ſunt. Circa primum dicit̄.
a Sic ergo orante eſdra ſcilicet humiliter. deuote. ⁊ ꝑ-
ſeuerãter.
b Collectꝰ eſt ad eum de iſrael cetus grandis. eſdre cõ-
patiens. c Et fleuit ꝑplus. nõ ſolum ex compaſſione.

ẜ etiam ꝓ peccati ſui cognitione ⁊ contritione. b Et rñdit ſechenias. qui erat de principalioꝛib⁹ ꝓpli. e Et dixit eſdre. noie ſuo ⁊ alioꝝ pncipalium. f Nos pua ricati ſum⁹ accipiendo vxoꝛes alienigenas. q̄ mentes eti am ſapientū emolliunt ⁊ eneruant. ⁊ tandē ad ydolatriā inclinant: ſicut pȝ in ſalomone.

g Et nūc ſi pnia eſt in iſrl̄. i. qꝛ pnia eſt.

h Percutiamus fedus cū dño. ſtabile ⁊ abſq; retractione.

i Ut pꝛ̄iciamus vniuerſas vxoꝛes ⁊c. vt dei pceptum ipleam⁹: ⁊ occaſionem mali a nobis pſcindamus.

k Surge ad hoc exequendum.

l Tuū eſt decernere q̄ habes ſciaȝ legis diuine.

m Noſq; erim⁹ tecū: qd̄ decreuer̄ exequendo. cetera patent vſq; ibi.

n Panem nō comedit ⁊ aquaȝ nō bibit. i. nullū cibuȝ ⁊ potū accepit. qꝛ noie panis ⁊ aque intelligit̄ ois cib⁹ ⁊ pot⁹ in ſacra ſcriptura. vt freq̄nter dictum eſt.

o Et miſſa ē vox. Hic pn̄ter ponit̄ ꝓpli citatio: cum dr̄ Miſſa eſt vox. i. cōmunis citatio.

p Et ois q̄ nō venerit ⁊c. in hoc ponit̄ pꝫ contumaces pene determinatō cum ſubdit̄.

q Auferet̄ vniuerſa ſb̄a eius. i. bona exterioꝛa.

r Et ip̄e abīciet̄ de cetu. p excōicationem.

s Ipſe eſt mēſis nonus. q̄ apud hebꝛeos coꝛreſpōdet ꝑtim nouēbꝛi. ⁊ ꝑtim decembꝛi nr̄o.

t Et ſedit ꝓpl̄s in platea. h̄ ē in atrio qd̄ erat an̄ templū.

v Trementes ꝓ pctō. timentes ne rōne tranſgreſſionis p̄dicte veniret ſup eos diuina vltio grauis.

x Et pluuījs. qꝛ tempus iſtud frigidum eſt ⁊ pluuioſum de ꝯmuni curſu. ⁊ tunc erat plus ſolito ꝓ peccati ſui demerito.

y Et ſurrexit. Hic pn̄ter ponit̄ trāſgreſſionis coꝛrectō ad munitionem eſdre dicentis.

ꝓpl̄us multo fletu. [o] Et rñdit ſechenias fili⁹ iehihel de filīs helaȝ: [e] ⁊ dixit eſdre [f] Nos p̄uaricati ſum⁹ in deum nr̄m. ⁊ duximus vxoꝛes alienigenas de ꝓpl̄is terre. [g] Et nunc ſi eſt pnia in iſrl̄ ſup hoc: [h] pcutiamus fedus cum dño deo nr̄o: [i] vt pꝛ̄iciam⁹ vniuerſas vxoꝛes ⁊ eos q̄ de his nati ſunt. iuxta volūtatem dñi: ⁊ eoꝝ q̄ tenēt p̄ceptū dñi dei nr̄i: ſꝫm legem fiat. [k] Surge: [l] tuū eſt decernere: [m] noſq; erimus tecum. Cōfoꝛtare ⁊ fac. Surrexit ḡ eſdras ⁊ adiurauit principes ſacerdotuȝ ⁊ leuitaꝝ ⁊ omnem iſrl̄ vt facerent ſꝫm v̄bum hoc. Et iurauerunt. Et ſurrexit eſdras ante domum dei: ⁊ abījt ad cubiculum iohannan filij eliaſib: ⁊ ingreſſus eſt illuc. [n] Panē ñ comedit ⁊ aquā nō bibit Lugebat em̄ trāſgreſſionē eoꝝ q̄ venerāt de captiuitate. [o] Et miſſa eſt in iuda ⁊ in hiꝛl̄m omnib⁹ filīs trāſmigrationis vt ꝯgregarent̄ in hiꝛl̄m: [p] ⁊ omnis q̄ nō venerit in trib⁹ dieb⁹ iuxta ꝯſilium pncipum ⁊ ſenioꝝ: [q] auferet̄ vniuerſa ſb̄a ei⁹: [r] ⁊ ip̄e abīciet̄ de cetu trāſmigrationis. Conuenerunt igit̄ omnes viri iuda ⁊ beniamin in hiꝛl̄m trib⁹ dieb⁹: [s] ip̄e eſt menſis nonus vigeſima die menſis: [t] ⁊ ſedit omnis ꝓpl̄s in platea dom⁹ dei: [v] trementes ꝓ pctō [x] et pluuījs. [y] Et ſurrexit eſdras ſacerdos et dixit ad eos. [z] Vos tranſgreſſi eſtis ⁊ duxiſtis vxoꝛes alienigenas [a] vt adderetis ſup delictum iſrl̄. [b] Et nunc date ꝯfeſſionē dño deo patrum vr̄oꝝ: ⁊ facite placitū eius: [c] ⁊ ſepamini a ꝓpl̄is terre: [d] ⁊ ab vxoꝛib⁹ alienigenis. [e] Et rñdit vniuerſa multitudo dixitq; voce magna. Juxta verbum tuū ad nos ſic fiat. Uerūtamen qꝛ populus multus eſt ⁊ tempus pluuie: ⁊ nō ſuſtinem⁹ ſtare foꝛis: ⁊ opus nō eſt diei vnius vel duoꝛuȝ vehementer q̄ppe peccauim⁹ in ſermone iſto: [f] ꝯſtituant̄ pncipes in vniuerſa multitudie. ⁊ oēs in ciuitatib⁹ nr̄is q̄ duxerūt vxoꝛes alienigenas veniāt in tꝑib⁹ ſtatutis: ⁊ cū his ſenioꝛes ꝑ ciuitatem in ciuitatem ⁊ iudices eius: donec auertat̄ ira dei noſtri a nobis ſup peccato hoc. Igit̄ ionathan filius aſahel: ⁊ iaſia filius thecue ſteterunt ſup h̄ ⁊ moſollā ⁊ ſebechai leuites adiuuerūt eos. Feceruntq; ſic filij tranſmigratōis. Et abiert eſdras ſacerdos ⁊ viri principes familiarum in domos patꝝ ſuoꝝ ⁊ omnes ꝑ nomīa ſua: [g] ⁊ ſederūt in die p̄mo menſis decimi vt quererēt rem. Et ꝯſūmati ſunt oēs viri q̄ duxer̄t vxoꝛes alienigenas vſq; ad diē primaȝ mēſis p̄mi. [h] Et inuenti ſunt de filīs ſacerdotū q̄ duxerūt vxoꝛes alienigenas: de filīs ioſue filij ioſedech ⁊ frēs ei⁹ maaſia ⁊ eliezer et iarib et godolia. [k] Et dederunt manus ſuas: [l] vt eīcerent vxoꝛes ſuas

z Uos tranſgreſſi eſtis. hoc eſt liq̄dum ⁊ nō pōt negari. a Ut adderet̄ ſup delictū vel pctm̄ iſrl̄. ꝯmiſſum an̄ captiuitatē babylonicā. b Et nūc date cōfeſſionē. recognoſcēdo pctm̄ v̄bo ⁊ facto. iō ſubdit̄. c Et ſepamini a ꝓpl̄is terre. ita q̄ nō h̄eatis fedus ⁊ cōſoꝛtium cū ydolatris.

d Et ab vxoꝛibus alienigenis que a deo vero auertūt. vt p̄dictum eſt.

e Et rñdit vniuerſa multitudo. eſdre ꝯſentiēdo tn̄ petunt dilatōȝ ꝓpter impoꝛtunitatem tꝑis: ⁊ negocij magnitudinem.

f Conſtituant̄ principes. i. homines ſapiētes iuſti ⁊ diligētes q̄ vadant de ciuitate in ciuitateȝ diligent̄ inq̄rentes de trāſgreſſorib⁹ ⁊ coꝛrigant̄ per alienigenaꝝ vxoꝝ eiectōeȝ.

g Et ſederūt in die primo mēſis decimi ⁊c. ex q̄ pꝫ q̄ in diſcuſſiōe iſtud negocium poſuerūt mēſem integrum.

h Et inuenti ſunt. Hic pn̄ter ponit̄ deſcriptō illoꝝ q̄ duxerūt vxoꝛes alienigenas cum dicit̄.

i De filijs ioſue ioſedech ⁊c. iſte ioſue erat ſūm⁹ ſacerdos. et ſic videt̄ verū qd̄ dictuȝ eſt ſupꝛa vicȝ q̄ hec trāſgreſſio incepit a maioꝛib⁹ ꝓpli. ad hoc aūt aptant aliq̄ illud Zach. iij. Oñdit mihi dñs ieſum ſacerdotem magnuȝ ſtantē coꝛaȝ angelo. i. eſdras q̄ erat angelus. i. nunci⁹ miſſus a latere regis ad ꝓpli directōȝ. et ſathan a dextris qꝛ vera erat accuſatio de pctō tranſgreſſionis: ⁊ accipit̄ hic ieſus ꝓ filīs eius. vtȝ ex hoc loco. qꝛ pater quodāmodo manet in filīs. k Et dederunt ma. ſuas. i. iuramento ſolēni firmauerūt: ne poſſet retractari.

l Ut eīcerent vxoꝛes ſuas. ſ. alienigenas.

m Et pro deli
cto ſuo arietem
de ouibus offer-
rent. quia ſicut
aries eſt dux gre
gis. ita ſacerdo
tes ſunt duces
populi commu
nis. Cetera le
gant vt iacet li
tera: ⁊ licet non
dicat h' q̄ eiece
runt pueros cũ
vxoribus alieni
genis: tenendũ
tamen eſt q̄ ſic
factũ fuit qꝛ ſic
ꝓmiſerat ſeche
nias nomie ſuo
⁊ aliorum principa
lium. vt habet
ſupra eodem ca
pi. Percutiamus
fedus cum dño
deo noſtro vt p-
iiciamus vniuer-
ſas vxores. ſ. ali
enigenas: ⁊ eos
qui de his nati
ſunt.

Explicit poſtil
la fratris Nico
la de lyra ſup pri
mum librum Eſ-
dre.

m ⁊ ꝓ delicto ſuo arietem de
ouibus offerrent. Et de filijs
emmer: annani ⁊ zebedia.
Et de filijs ſerim: maaſia ⁊
helya ⁊ ſemeia iehihel ⁊ ozi
as. Et de filijs pheſſur. eli-
oenai maaſia. iſmahel. na-
thanael. iozabeth ⁊ heleſa.
Et de filijs leuitarum: ioſa-
beth ⁊ ſemei ⁊ celaia. ipſe ē
calithaphathaia iuda ⁊ eli
ezer. Et d cãtoribus eliaſub.
⁊ de ianitoribus. ſellũ ⁊ the-
lem ⁊ vri. Et ex iſrael de fi-
lijs pharos remeia ⁊ ezia ⁊
melchia. ⁊ miamim ⁊ elie-
zer ⁊ melchia banea. Et de
filijs elam mathania zacha-
rias ⁊ iehihel ⁊ abdi ⁊ ri-
moth ⁊ helya. Et de filijs
zethua. elioēai. eliaſib. na-
thania. ⁊ hierimuth ⁊ za-
beth ⁊ aziza. Et de filijs be
bai: iohannan anania zab-
bai athalai. Et d filijs beni
moſolla ⁊ melluch ⁊ adaia
iaſub ⁊ ſaal ⁊ ramoth. Et
de filijs phetmoab: edna et
chalaal banaias ⁊ maaſias
mathanias beſelehel be-
nui ⁊ manaſſe. Et de filijs
erem: eliezer ieſue melchias
ſemeias ſymeon beniamin
maloch ſamarias. Et de fi-
lijs aſom: mathanai ma-
theth zabeth elpheleth
iermai manaſſes ſemei. De
filijs bani: maaddi amram
et huel baneas et badaias
cheliau bannia marimuth
et eliaſib mathanias ma-
thanai ⁊ iaſi ⁊ bani ⁊ benui.
ſemei ⁊ ſalmias ⁊ nathan ⁊
adaias. mechne dabai ſy-
ſai ſarai ezrel ⁊ ſelemau ⁊ ſe-
meria. ſellũ amaria ioſeph
De filijs nebui: ahihel ma-
thathias zabeth zabina
ieddu et iohel et banai.
Omnes hi acceperant vxo-
res alienigenas. ⁊ fuerũt ex
eis mulieres que pepererãt
filios.

Explicit liber
Eſdre primus.